

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการวิจัยมากขึ้น จึงได้ศึกษาค้นคว้า ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยในเรื่องต่าง ๆ และจะขอนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. นโยบายการศึกษาทางบ้านคุณภาพการศึกษาและบ้านการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ
2. หลักการและจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
3. โครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
4. ความสำคัญและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาอาชีพ
5. จุดประสงค์ของวิชาอาชีพและโครงสร้างหลักสูตรวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
6. การวางแผนและเกณฑ์ในการเปิดสอนวิชาอาชีพ
7. ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร
8. กิจกรรมการเรียนการสอน
9. สื่อการเรียนการสอน
10. การวัดผลและการประเมินผล
11. สถานที่ที่ไร้สอนและฝึกงาน

12. การแนะแนวอาชีพระดับมัธยมศึกษา
13. สภาพจังหวัดเพชรบุรี
14. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นโยบายการศึกษาทางคุณภาพการศึกษาและทางการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ
ความหมายของนโยบาย

รฐ กฤษฎาจนประกร (อ้างถึงใน เสนาะ ศิเยาว์ 2521 : 26) ได้ให้ความหมายของนโยบายว่า หมายถึง แนวทางปฏิบัติอย่างกว้าง ๆ ที่นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย นโยบายจะชี้ให้เห็นว่า ฝ่ายบริหารควรทำอย่างไร และปฏิบัติยึดถืออะไร จึงจะทำให้งานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ดังนั้นในการบริหารงาน ผู้บริหารจะต้องกำหนดนโยบายเสียก่อน

กมล ชิโสภา (2522 : 39) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องรู้นโยบายในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่แนวนโยบายของชาติ ของกระทรวงฯ ของกรมฯ และน่านโยบายของระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะของกรมฯ มาวางเป็นนโยบายของโรงเรียน โรงเรียนจำเป็นต้องวางนโยบายไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และสอดคล้องกับนโยบายเบื้องต้น คือ ของกรมฯ กระทรวงฯ และของชาติ เพื่อที่จะได้ตอบปัญหาผู้ศึกษาคิดว่า โรงเรียนมีนโยบายอย่างไร ไม่เพียงแต่จะช่วยเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียนเท่านั้น

จากความหมายของนโยบายดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานของสถานศึกษานั้น จำเป็นจะต้องมีการกำหนดนโยบายเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยอาศัยนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่แนวนโยบายของชาติ กระทรวงฯ และกรมฯ เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายภายในสถานศึกษาของตนเอง

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้กำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายของระดับมัธยมศึกษาไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อขยายการมัธยมศึกษาให้เยาวชนได้รับการศึกษาในระดับนี้ให้มากขึ้น โดยเน้นให้มีการกระจายโอกาสในการเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไปยังพื้นที่ที่ ค่อยโอกาสเป็นพิเศษ เพื่อลดความแตกต่างในเรื่องโอกาสทางการศึกษาระหว่างพื้นที่ และระหว่างเด็กที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน
2. เพื่อเสริมสร้างคุณภาพทางการศึกษา โดยการปรับปรุงมาตรฐานและคุณภาพของโรงเรียนให้สูงขึ้นและหักเหียมกัน
3. เพื่อให้การมัธยมศึกษาส่งเสริมการประกอบอาชีพ

นโยบาย

1. เร่งขยายมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อยกระดับการศึกษาของประชากรให้สูงขึ้น ทั้งให้เกิดความเสมอภาคในโอกาสเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และ เน้นการขยายบริการมัธยมศึกษาในพื้นที่ที่อัตรากาเรียนต่อค่าเป็นพิเศษ
2. มุ่งปรับปรุงสถานศึกษาให้มีมาตรฐานและคุณภาพหักเหียมกัน สามารถ จักการ เรียนการสอนได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพและสนองตอบ ่ต่อความจำเป็นของท้องถิ่นอย่างแท้จริง
3. สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนทางค้ำานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีและสามารถนำเอาหลักการทางวิทยาศาสตร์และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีไปใช้ในการดำรงชีวิตและพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เร่งปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดจนการแนะแนวอาชีพ เพื่อให้ ผู้เรียนสามารถเห็นโอกาสของการประกอบอาชีพและการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น รวมทั้ง สามารถใช้ความรู้ที่เรียนไปประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2529 :

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายทางการบริหาร และพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2530 ในด้านคุณภาพการศึกษาไว้ว่า "พัฒนาและสนับสนุน การเรียนของนักเรียนให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตร ให้มีความรู้ ความคิด ทักษะ ปฏิบัติ คุณธรรม น้ำใจ ค่านิยมที่ค้ำอย่างสมดุลย์สอดคล้องกัน เพียบพร้อมเพื่อ การศึกษาต่อ การเข้าสู่ตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ ทั้งในสายอาชีพของ บัณฑิตามารดา หรืออาชีพอื่นที่สามารถดำเนินการได้ในท้องถิ่น" (2530 : 42-43)

นโยบายด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ มีใจความสำคัญว่า "พัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิชาอาชีพเพื่อการมีงานทำ โดยมุ่งเน้นการอาชีพใน ท้องถิ่น ทั่วการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานอาชีพของพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรืออาชีพอื่นใดที่สามารถกระทำได้ตามสภาพทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อให้ เกิดการสืบต่อเนื่องการพัฒนาประสิทธิภาพให้สูงขึ้น และการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมา ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการอาชีพ (2530 : 47-48)

นอกจากนี้แล้วแนวทางปฏิบัติที่เป็นจุดเน้นตามนโยบายและแผน กรมสามัญ- ศึกษา ปี พ.ศ. 2530-2532 ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีพ ยังได้กำหนด รายละเอียดไว้ดังนี้

1. จัดตั้งศูนย์ศึกษาค้นคว้าส่งเสริมการสอนวิชาอาชีพขึ้น กลุ่มโรงเรียนหรือ จังหวัดละ 1 แห่ง มีโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง ทำหน้าที่ศึกษาสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับ ทรัพยากร วิทยาการ ความต้องการ ความเป็นไปได้ เพื่อเสนอแนะและส่งเสริม ให้โรงเรียนจัดการสอนวิชาอาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการของท้องถิ่น นั้น

2. พัฒนาหลักสูตรวิชาอาชีพ และวิชาพื้นฐานอาชีพให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ กำหนดขึ้น เน้นงานอาชีพที่มีทรัพยากร วิทยาการ เกื้อหนุนอาชีพตามบัณฑิตามารดา อาชีพที่ต้องใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อาชีพที่เป็นเครือข่ายของหน่วยหลักใหญ่ อาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของสังคม และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ ท้องถิ่น ฯลฯ

3. พัฒนาการสอนโดยเสริมการใช้วิทยากรภายนอกเข้ามาช่วยสอน ทั้งนี้ ครูจะต้องทำบทบาทหน้าที่ในด้านการประสานงานร่วมกับวิทยากร เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนของนักเรียน

4. พัฒนาการเรียน เน้นหนักให้นักเรียนปฏิบัติจริง สามารถผลิตผลออกมาให้นำไปใช้หรือขายได้ โดยใช้ทรัพยากร วิทยากร และสถานประกอบการท้องถิ่น เข้าช่วย

5. จัดตั้งและพัฒนาสหกรณ์การค้าให้สามารถขายผลิตผลของนักเรียนสู่ชุมชนได้ และประสานงานกันระหว่างสหกรณ์ร้านค้าของโรงเรียนต่าง ๆ ให้เกิดระบบการส่งเสริมการผลิตและการขายอย่างกว้างขวาง

(กรมสามัญศึกษา 2531 : 51)

หลักการ และจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

หลักการของหลักสูตร

หลักการ คือ แนวความคิดหรือความเชื่อในการกำหนดทิศทาง หรือแนวทางซึ่งจะนำหลักสูตรไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดหลักการไว้ 4 ข้อ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่ให้การศึกษาทั่วไป อันเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาชีพตามความถนัดและความสนใจ และเป็นหลักสูตรที่โรงเรียนสามารถจัดแผนการเรียนให้จบในตัวเอง หรือเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาคือ

2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาบุคลิกภาพและเปิดโอกาสให้เด็กวัยรุ่นได้ค้นพบความสามารถ ความสนใจ และความถนัดเฉพาะตน โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาสามัญและวิชาอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของแต่ละบุคคล

3. เป็นหลักสูตรที่สนองความต้องการของท้องถิ่นทางด้านอาชีพ การจัดสอนวิชาอาชีพจึงจำเป็นจะต้องสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

4. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการต่าง ๆ ได้

จุดหมายของหลักสูตร

1. เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบและพัฒนาความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง

2. เพื่อให้มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ทักษะ รู้จักคิดและวิเคราะห์อย่างมีระเบียบ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. เพื่อให้มีทรศนะที่ดีต่อสมาชิกทุกคน มีระเบียบวินัยในการทำงาน ทั้งในส่วนตนและหมู่คณะ มานะ พากเพียร ออกทน ประหยัด และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์

4. เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง เคารพต่อกฎหมาย และกติกาสังคม รับผิดชอบตนเอง ครอบครัว และสังคม ตลอดจนเสริมสร้างความเสมอภาค และความเป็นธรรมในสังคม

5. เพื่อให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคี และเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีอย่างมีหลักการ และเหตุผล

6. เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานเพียงพอแก่การนำไปปรับปรุงการดำรงชีวิตทั้งส่วนตนและครอบครัว รวมทั้งการฝึกงานและการศึกษาเพิ่มเติม

7. เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และให้รู้จักส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน

8. เพื่อให้รักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน ให้รู้จักบำรุงรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญในท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย

9. เพื่อปลูกฝังให้มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้มีความรู้และเลื่อมใสในการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ร่วมกันธำรงรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศชาติ

10. เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีของมนุษยชาติในการอยู่ร่วมกันอย่าง สันติสุข

จากหลักการ และจุดหมายของหลักสูตรทั้งกล่าว จะเห็นได้ว่าต้องการที่จะ ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทั้งในด้านวิชาสามัญและวิชาอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความสนใจ และความถนัดของแต่ละบุคคล เพื่อที่จะประกอบอาชีพและดำรงตนอยู่ใน สังคมได้ตามสมควรเมื่อจบการศึกษาแล้ว จัดว่าเป็นหลักสูตรที่จบในตัวเองหรือเป็น พื้นฐานในการศึกษาต่อ โดยมีลักษณะโครงสร้างดังนี้

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

กลุ่มวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์ต่อปี					
	ม.1		ม.2		ม.3	
	บังคับ	เลือก	บังคับ	เลือก	บังคับ	เลือก
1. ภาษา						
ภาษาไทย	4	-	4	2	4	4
ภาษาต่างประเทศ	-	6	-	6	-	8
2. วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์						
วิทยาศาสตร์	4	-	4	-	4	-
คณิตศาสตร์	4	-	4	-	-	6
3. สังคมศึกษา	5	2	5	2	5	4
4. พัฒนาบุคลิกภาพ						
พลานามัย	3	2	3	2	3	4
ศิลปะศึกษา	2	2	2	4	-	6
5. การงานและอาชีพ						
การงาน	4	-	4	-	4	-
อาชีพ	-	6	-	6	-	12
รวม (ไม่น้อยกว่า)	26	6	26	6	20	12
	32		32		32	
กิจกรรม แนะนำ สอนซ่อมเสริม	3		3		3	
รวมทั้งสิ้น (ไม่น้อยกว่า)	35		35		35	

(แนบท้ายคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก.213/2525)

ความสำคัญของหลักสูตรวิชาอาชีพ

การศึกษาวิชาอาชีพนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการเตรียมบุคคลให้มีความสามารถประกอบอาชีพได้ตามความถนัด ความสนใจของบุคคล ซึ่งจะมีผลผูกพันไปถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จะเห็นได้จากนโยบายการศึกษาทั้งในอดีตและปัจจุบันมุ่งเน้นในเรื่องของวิชาอาชีพ เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงาน โดยมุ่งเน้นที่นักเรียนไม่ได้ศึกษาต่อให้มั่งคั่งงานทำ ซึ่งจะเห็นได้จากการปรับปรุงหลักสูตรใหม่แต่ละครั้ง ก็เพื่อมุ่งหวังที่จะปลูกฝังวิชาอาชีพให้แก่กุลบุตรกุลธิดามีใช้เรียนเพื่อรับราชการแต่เพียงอย่างเดียว (เสนีย์ พิทักษ์อรุณพิ 2525 : 35) ดังนั้นการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ จึงเปิดกว้างทางคำานอาชีพเพื่อเป็นการเตรียมตัวเด็กเข้าสู่โลกแห่งการทำงาน ด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ได้ตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของตน

ชญู แสงศักดิ์ (2521 : 77) ได้กล่าววว่า

คงไม่มีประเทศใดสามารถให้การศึกษาระดับปริญญาแก่ประชาชนได้ทุกคน หรือแม้เพียงร้อยละ 10-15 ยิ่งประเทศที่ยากจนด้วยแล้ว การให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาแก่ประชาชนได้เพียงร้อยละ 1 ก็นับว่าเป็นการยากยิ่ง ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้การศึกษานั้นมาทางคำานวิชาชีพอันเป็นพื้นฐานที่จำเป็นสูงสุดสำหรับชีวิต และเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของประเทศ

ช่าง บัศวศรี (2521 : 5-6) ยังได้ชี้ให้เห็นถึงผลผลิตของการศึกษาในช่วงที่ผ่านมาว่า การจัดการศึกษาทั้งในโรงเรียนประถมและมัธยม ไม่ค่อยจะนำพาต่อเรื่องงานอาชีพของผู้เรียน ผลที่ปรากฏออกมาก็คือ นักเรียนส่วนใหญ่ที่ออกจากโรงเรียนช่วงชั้นประถมก็หรือชั้นมัธยมก็ทิ้งว่างงาน สำหรับผู้ปกครองที่มีฐานะก็ก็จะพยายามให้บุตรหลานของตนเรียนต่อสูงขึ้นเรื่อยๆ เพราะถ้าให้ออกจากโรงเรียนในช่วงต้นๆ ก็ไม่ทราบว่าจะให้ไปทำมาหากินอะไร นักเรียนเองก็ไม่มีความสามารถที่จะหาเลี้ยงชีพด้วยตนเองได้ ที่กล่าวว่าปัญหานี้จะเป็นปัญหาใหญ่และร้ายแรง ก็เนื่องมาจากว่าระบบการศึกษาของเรามีส่วนเกื้อหนุนให้ขอบเขตของปัญหานี้ขยายตัวออกไป เห็นได้จากการที่โรงเรียนสามัญส่วนใหญ่มุ่งให้นักเรียนได้เรียนต่อ

สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า ผู้ที่ออกจากโรงเรียนไปแล้วไม่สามารถจะไปหามาหาเลี้ยงชีพได้ในขณะนี้ ส่วนใหญ่ก็คือ นักเรียนจากโรงเรียนสามัญนั่นเอง ซึ่งมีจำนวนนักเรียนมากกว่าในโรงเรียนอาชีวะหลายเท่า การที่นักเรียนออกไปจากโรงเรียนแล้วไม่สามารถหาเลี้ยงตัวได้ อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ไม่มีงานในท้องถิ่นเพียงพอสำหรับผู้ที่ต้องการทำงานหรือผู้เรียนไม่มีความรู้และทักษะที่จะทำงานที่ว่างอยู่ หรืองานที่ว่างอยู่ต้องการผู้มีความรู้และทักษะไม่ตรงกับที่ได้เรียนมา เป็นต้น สาเหตุแรกนี้เป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะต้องหาทางสร้างงานในท้องถิ่นให้มากขึ้น ส่วนสาเหตุประการหลังเกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็นอย่างมาก และจะต้องแก้ด้วยวิธีการทางการศึกษา เป็นเรื่องการจัดการศึกษาเพื่องานอาชีพโดยตรง และเป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน

ทอมป์สัน (Tompson 1973 : 97) ก็ได้ให้ข้อคิดว่า การศึกษาวิชาอาชีพในระดับมัธยมเป็นเรื่องการเตรียมตัวของแต่ละบุคคลก่อนที่จะเริ่มทำงาน การสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนด้านการอาชีพ ปกป้องความชำนาญในงาน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ ในอันที่จะทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง

จากข้อคิดเห็นของนักการศึกษาทั้งหลาย จะเห็นได้ว่าวิชาอาชีพจักว่าเป็นวิชาที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะส่งผลให้การจัดการศึกษาของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนสนองตอบต่อสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2520 จึงได้มีประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2520 และกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2520 ให้เริ่มใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 เป็นต้นไป ซึ่งในหลักสูตรฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญวิชาอาชีพมากขึ้น โดยจักให้มีกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ กำหนดให้วิชาการงานเป็นวิชาบังคับที่นักเรียนจะต้องเรียน และให้วิชาอาชีพเป็นวิชาเลือก นอกจากนี้แล้วยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิชาอาชีพสามารถศึกษาหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยากรและสถานประกอบการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นได้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาการทำงานและอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ชญุ แสงศักดิ์ (2521 : 124) ให้ความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของวิชาการทำงานและอาชีพจะต้องมี 3 อย่าง คือ

1. เป็นการศึกษาสามัญ ให้นักเรียนฝึกการใช้มือ เครื่องมือ และทำงานให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในชีวิตประจำวัน คนเรานั้นส่วนใหญ่เมื่อออกจากโรงเรียนแล้วก็เหลือเพียงการทำงานและอาชีพนี้เอง เป็นกิจวัตรประจำวัน
2. เป็นการศึกษาเพื่อปูพื้นฐานไปสู่การเรียนวิชาอาชีพต่อไป และเป็นการศึกษาเตรียมเพื่อเข้าสู่งานอาชีพ ซึ่งในระหว่างการเรียนอยู่มิได้มีงานอาชีพนั่นอยู่ก่อนแล้ว
3. เป็นการศึกษาในระหว่างที่ปฏิบัติงานอาชีพอยู่แล้ว โดยนักเรียนได้ทำงานอาชีพอยู่กับบิดามารดา หรือแหล่งประกอบอาชีพ ซึ่งสามารถเรียนระหว่างทำงานประจำ

นอกจากนี้แล้ว ชญุ แสงศักดิ์ (2522 : 3) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า วิชาการทำงานและอาชีพถือว่าเป็นวิชาสามัญและวิชาเพื่อประกอบอาชีพ ที่ถือว่าเป็นวิชาสามัญ เพราะต้องการให้นักเรียนมีความรู้และทักษะอันเป็นประโยชน์ต่อความเป็นอยู่และชีวิตประจำวัน และที่ถือว่าเป็นวิชาอาชีพ เพราะเป็นวิชาที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมสำหรับประกอบอาชีพหรือค่าเป็นอาชีพต่อเนื่องที่ฝึกหัดระหว่างเป็นนักเรียน

กรมวิชาการ (2522 : 80) ให้ความหมายของวิชาการทำงานและอาชีพ โดยแยกเป็น 2 กลุ่มดังนี้คือ

วิชาการทำงาน เป็นวิชาที่ทดสอบศึกษา มีความมุ่งหมายให้นักเรียนรู้หลักการทางวิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน รู้ที่มาของสิ่งผลิตต่าง ๆ รู้จักเครื่องมือ วัสดุ กระบวนการ และรู้จักการปฏิบัติอันเป็นพื้นฐานทั่วไป เพื่อการดำรงชีวิตอย่างเฉลียวฉลาด สามารถแก้ปัญหาและนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

วิชาอาชีพ เป็นวิชาที่มุ่งประโยชน์ในการหารายได้เพื่อการครองชีพ ดังนั้นจึงต้องให้เรียนรู้เพิ่มเติมไปจากวิชาการทำงาน คือ นอกจากจะรู้กระบวนการ กรรมวิธีในการปฏิบัติแล้ว ยังต้องรู้จักหาแหล่งวัสดุ การคิดค้นทุนกำไร และการจัดจำหน่ายด้วย

จากแนวคิดและความหมายของวิชาการงานและวิชาอาชีพข้างต้น จะเห็น
ได้ว่าทั้ง 2 วิชา นี้ อาจมีบางส่วนที่ซ้ำซ้อนกัน แต่วัตถุประสงค์จะแตกต่างกัน

จุดประสงค์ของวิชาอาชีพและโครงสร้างหลักสูตรวิชาอาชีพในหลักสูตรมัธยมศึกษา
ตอนต้น พุทธศักราช 2521

โดยที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 มุ่งให้ผู้เรียนสามารถ
ประกอบสัมมาชีพได้ประการหนึ่ง จึงกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนวิชาอาชีพที่เหมาะสม
กับวัย ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนเอง ทั้งนี้เพื่อเป็น
แนวทางในการให้การศึกษาทางค่านี จึงได้กำหนดจุดประสงค์ของวิชาอาชีพและ
โครงสร้างของหลักสูตรวิชาอาชีพ ไว้ดังนี้

จุดประสงค์ของวิชาอาชีพ

1. เพื่อสำรวจความสนใจในงานอาชีพ และสร้างเสริมทักษะเพื่อการ
ประกอบอาชีพอันควรแก่วัย
2. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักของวิชาอาชีพ พอที่จะนำไป
ปรับปรุงการดำรงชีวิต
3. เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในอาชีพเพียงพอที่จะเป็น
ผู้ผลิต ผู้บริโภค และผู้ให้บริการ และร่วมมือในการประกอบกิจการและธุรกิจ

โครงสร้างของวิชาอาชีพ

วิชาอาชีพแบ่งออกเป็น 5 หมวดคือ

1. หมวดเกษตรกรรม มีรายวิชาดังนี้
มัธยมศึกษาปีที่ 1

กษ 011 อาชีพเกษตร 1 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

กษ 012 อาชีพเกษตร 2 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

มัธยมศึกษาปีที่ 2

กข 013 อาชีพเกษตร 3 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

กข 014 อาชีพเกษตร 4 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

มัธยมศึกษาปีที่ 3

กข 015 อาชีพเกษตร 5 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

กข 016 อาชีพเกษตร 6 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

2. หมวดช่างอุตสาหกรรม มีรายวิชาดังนี้

ขอ 011 งานไฟฟ้า 1 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 012 งานไฟฟ้า 2 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 013 งานไฟฟ้า 3 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 021 งานโลหะ 1 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 022 งานโลหะ 2 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 023 งานโลหะ 3 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 031 งานไม้ 1 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 032 งานไม้ 2 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 033 งานไม้ 3 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 041 งานยนต์ 1 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 042 งานยนต์ 2 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 051 งานไม้ไผ่-หวาย 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 061 งานโลหะประดิษฐ์ 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 071 งานหนัง 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 081 งานทาสติก 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 082 งานรัก 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ขอ 091 งานย้อมและ

พิมพ์ผ้า

3. หมวดคหกรรม มีรายวิชาดังนี้

คก 011	บ้านสวยด้วยเศษ วัสดุ	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 012	ไม้ประดับบ้าน	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 013	การเลี้ยงดูเด็ก ก่อนวัยเรียน	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 021	อาหาร 1	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 022	อาหาร 2	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 023	อาหาร 3	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 031	ผ้าและการ ตัดเย็บ 1	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 032	ผ้าและการ ตัดเย็บ 2	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 033	ผ้าและการ ตัดเย็บ 3	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 041	เย็บปักถักร้อย 1	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 042	เย็บปักถักร้อย 2	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 043	เย็บปักถักร้อย 3	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 051	ประดิษฐ์ดอกไม้ ใบทอง 1	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 052	ประดิษฐ์ดอกไม้ ใบทอง 2	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 053	ประดิษฐ์ดอกไม้ ใบทอง 3	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 054	ประดิษฐ์ดอกไม้ ใบทอง 4	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 055	ประดิษฐ์ 1	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน
คก 056	ประดิษฐ์ 2	2	คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียน

4. หมวดธุรกิจ มีรายวิชาดังนี้

มัธยมศึกษาปีที่ 1

ข 111 ความรู้เบื้องต้น 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
สำหรับผู้บริโภค 1

ข 112 ความรู้เบื้องต้น 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
สำหรับผู้บริโภค 2

มัธยมศึกษาปีที่ 2

ข 221 ลูกคิด 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ข 231 ระเบียบการ 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
เงิน 1

ข 232 ระเบียบการ 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
เงิน 2

ข 241 งานสำนักงาน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

มัธยมศึกษาปีที่ 3

ข 351 บัญชีบริการ 1 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ข 352 บัญชีบริการ 2 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ข 361 พิมพ์ดีด 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ภาษาไทย 1

ข 362 พิมพ์ดีด 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ภาษาไทย 2

ข 371 การขายปลีก 1 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ข 372 การขายปลีก 2 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

5. หมวดนาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์ คู่มือหลักสูตรวิทยาลัยนาฏศิลป์กรมศิลปากร
หมายเหตุ ในการจัดสอนรายวิชาต่าง ๆ โรงเรียนอาจจัดครั้งละ

1 คาบ 2 คาบ 3 คาบ 4 คาบ หรือตามที่โรงเรียนจะเห็นสมควร

การวางแผนและเกณฑ์ในการ เปิดสอนวิชาอาชีพ

การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร นั้น โรงเรียนควรจะได้คำนึงถึงประโยชน์และผลที่นักเรียนจะได้รับจากการเรียน ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีนักการศึกษาให้ข้อคิดเห็นไว้ดังนี้

ฮอพพอก (Hoppock 1967 : 543-547) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า วิชาอาชีพที่เปิดสอนในโรงเรียนหรือในสถานศึกษาใด ๆ ควรจะมีลักษณะที่เป็นความต้องการและความจำเป็นของสังคม ผู้เรียนนำไปใช้ประโยชน์ได้ และสามารถ ยึดหยุ่นนำไปใช้งานในลักษณะใกล้เคียงได้

บิลเล็ท (Billet 1970 : 252) ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องวิชาอาชีพ ว่าหลักสูตรวิชาอาชีพทุกวิชาและทุกระดับชั้น ควรตั้งอยู่บนรากฐานของความจริง เกี่ยวกับ

1. โอกาสการมีงานทำ
2. นักเรียนที่เรียนจบหลักสูตรมีเปอร์เซ็นต์สูงที่จะเข้าทำงานตามหลักสูตรที่เรียนมา

ซึ่งจากข้อคิดเห็นดังกล่าว จะเห็นได้ว่าในการจัดสอนวิชาอาชีพนั้น นักการศึกษาจะคำนึงถึงโอกาสในการหางานทำ และความสำเร็จในการทำงานของนักเรียน รวมทั้งการให้รู้จักนำความรู้ที่ได้เรียนมาไปประยุกต์ใช้กับงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้ เพื่อให้เกิดผลดังกล่าว โรงเรียนจึงควรที่จะคำนึงถึงการดำเนินการก่อนที่จะเปิดสอนวิชาอาชีพในโรงเรียน ซึ่ง สุกใจ เหล่าสุนทร (2510 : 69) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ 3 ประการ คือ

1. สสำรวจความต้องการของตลาดในเรื่องแรงงานในค้ำต่าง ๆ ทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่น
2. ศึกษาแนวโน้มของความต้องการคนงานล่วงหน้าเป็นระยะยาวไม่น้อยกว่า 5-6 ปี เพราะการฝึกอาชีพจะกินเวลาราว 3-4 ปี มิฉะนั้นจะทำให้เกิดการฝึกพลาดในเรื่องความต้องการคนงานได้

3. สํารวจความต้องการของนักเรียนอยู่เสมอ เพื่อทราบความคิด และความต้องการของอาชีพต่าง ๆ จากนักเรียนและผู้ปกครอง

ธีระ ชัยบุษยธรรม (2525 : 43-44) ได้เสนอแนวทางในการจัดแผนการเรียนให้สอดคล้องกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้างของหลักสูตรนั้น พอสรุปเป็นขั้นตอน ใ้ดังนี้

ก. ขั้นแรก เป็นขั้นของการสำรวจ

1. สํารวจชุมชน เพื่อให้ทราบ

1.1 ทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการจัดสอนวิชาอาชีพ เช่น มุขลากร วัสดุอุปกรณ์ วัตถุดิบ

1.2 แหล่งฝึกอาชีพสำหรับนักเรียน เช่น แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ

1.3 ความต้องการของชุมชน เช่น การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ของชุมชนหรือผู้ปกครอง แนวโน้มของความต้องการเกี่ยวกับงานอาชีพของชุมชน

2. สํารวจโรงเรียน เพื่อให้ทราบ

2.1 ความพร้อมของมุขลากร เช่น ครู ภารโรง ฯลฯ

2.2 ความพร้อมของอาคารสถานที่ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น ห้องเรียน โรงฝึกงาน ที่ดิน หรือบริเวณที่จะใช้ฝึกงาน ฯลฯ

3. สํารวจนักเรียน เพื่อให้ทราบ

3.1 ความถนัด ความสนใจ สติปัญญาของนักเรียน โดยเฉพาะวิชาการงานอาชีพที่นักเรียนสนใจ

3.2 พื้นฐานอื่นที่จะสามารถเรียนได้ เช่น ผลการเรียนที่ผ่านมา สุขภาพ เป็นต้น

ข. ขั้นที่สอง การจัดโครงการแนะแนวสัจจร เป็นการจัดแนะแนวแก่นักเรียนชั้น ป.6 ที่กำลังจะสำเร็จการศึกษา โดยเชิญผู้ปกครองของนักเรียน ป.6 มาร่วมฟังด้วย

ค. ขั้นที่สาม ให้คำปรึกษาเพื่อเลือกแผนการเรียน เมื่อนักเรียนมาเพื่อที่จะสอบเข้าแผนการเรียนต่าง ๆ โรงเรียนก็จะให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและ ผู้ปกครองก่อนจะเลือกสอบถามแผนการเรียนต่าง ๆ โดยอาจจะดูผลการเรียนจาก สมุครายงานเด็ก และแฟ้มสุขภาพประกอบในการให้คำปรึกษา หรือ การสัมภาษณ์

ง. ขั้นที่สี่ นักเรียนลงทะเบียนเรียนตามแผนการเรียนต่าง ๆ โดยมีครู แนะนำเป็นที่ปรึกษา ครูวิชาการและครูวัดผลของโรงเรียนเป็นผู้รับลงทะเบียนเรียน

จ. ขั้นที่ห้า เมื่อนักเรียนเข้าเรียนตามแผนการเรียนต่าง ๆ แล้ว ครู แนะนำก็จะติดตามผลการเรียนของนักเรียนว่าเรียนได้หรือไม่

กรมวิชาการ (2522 : 97) ได้เสนอแนวคิดในการที่โรงเรียนจัดแผน การเรียนและวิชาเลือกที่จะสนองเอกลักษณ์ของผู้เรียน และความต้องการของ ท้องถิ่นเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพนั้น แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่

1. การสำรวจความต้องการของท้องถิ่นในด้านการศึกษาและอาชีพ เพื่อ ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของท้องถิ่นทั้งในด้านการศึกษา และอาชีพ เพื่อมอบให้คณะกรรมการบริหารของโรงเรียนนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับไปพิจารณา ประกอบในการกำหนดเปิดวิชาเรียน หรือแผนการเรียนให้สอดคล้องกับสภาพและ ความต้องการของท้องถิ่นต่อไป

2. ประชุมคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและกำหนดแผนการเรียน เพื่อ พิจารณาข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น สำรวจ ความพร้อมของโรงเรียน กำหนดวิชาเลือกและจัดแผนการเรียน วางแผนจัดทำคู่มือ นักเรียน

3. ประชาสัมพันธ์หลักสูตรก่อนรับสมัครนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป เข้าใจและมองเห็นคุณค่าหรือความสำคัญของหลักสูตร

4. แนะนำการเลือกแผนการเรียน เพื่อชี้แจงวิชาเรียนและแผนการเรียน ที่เปิดสอนแก่นักเรียนและผู้ปกครอง และเพื่อให้ให้นักเรียนเลือกแผนการเรียนได้เหมาะสม กับความถนัด ความสนใจ และความต้องการ

5. บริการทดสอบมาตรฐาน เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ของนักเรียน อันจะเป็นประโยชน์ในการ จัดแผนการเรียนตรงตามเอ็กทิภาพของนักเรียน

6. การลงทะเบียนเลือกแผนการเรียน เพื่อประโยชน์ในการจัดกลุ่มนักเรียน จัดครูประจำวิชา อาจารย์ที่ปรึกษา และการจัดห้องเรียนเพื่อการเรียน การสอนต่อไป

7. ติดตามผลการเลือกแผนการเรียน เพื่อติดตามผลดูว่าได้เลือกวิชาเรียนหรือแผนการเรียนอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับเอ็กทิภาพหรือไม่เพียงไร และเพื่อประมวลปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการจัดแผนการเรียน

จากแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ สรุปได้ว่าการเปิดสอนวิชาอาชีพนั้น โรงเรียนควรมีการวางแผนดำเนินการ ดังนี้

1. สำรวจชุมชน สำรวจความพร้อมของโรงเรียน สำรวจนักเรียน
2. ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิชาเรียนแก่ผู้ปกครองและนักเรียน
3. ให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองและนักเรียนก่อนตัดสินใจเลือกเรียนวิชาอาชีพ
4. ให้นักเรียนลงทะเบียนเรียนตามที่ต้องการ
5. ติดตามผลนักเรียนหลังจากที่ได้เข้าเรียนแล้ว

เกณฑ์ในการ เปิดสอนวิชาอาชีพ

การที่ทางโรงเรียนจะสามารถเปิดสอนวิชาอาชีพได้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรใต้นั้น กรมวิชาการ (2521 : คำนำ) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการจัดโครงการเรียนที่โรงเรียนควรพิจารณา คือ

1. จำนวนชั้นเรียนที่จะเปิดสอน ก่อนที่จะจัดแผนการเรียนทางโรงเรียน จำเป็นต้องสำรวจชั้นเรียนที่จะเปิดสอนเสียก่อน ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการที่จะให้จำนวนชั้น-

เรียนสอดคล้องกับจำนวนผู้เรียนที่จะเลือกเข้าเรียนตามแผนการเรียนต่าง ๆ ที่ผู้เรียน
ตั้งใจจะเลือกเรียน

2. จำนวนครูผู้สอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดแผน
การเรียน กล่าวคือ เมื่อทราบชั้นเรียนที่จะเปิดสอนแล้ว สิ่งที่โรงเรียนต้องสำรวจ
ต่อไป คือ จำนวนครูที่จะสอนในแต่ละชั้นเรียนว่าสอดคล้องกับจำนวนชั้นเรียนที่จะเปิด
สอนหรือไม่ ถ้าไม่สอดคล้องกับจำนวนชั้นเรียนที่จะเปิดสอนก็จะต้องพิจารณาต่อไปอีกว่า
ส่วนใดควรเพิ่มส่วนใดควรลด ทั้งนี้เพื่อให้แผนการเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. จำนวนผู้เรียน โรงเรียนต้องสำรวจจำนวนนักเรียนทั้งหมด พร้อมทั้ง
สำรวจความถนัด ความสนใจของผู้เรียน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งของการเปิด
แผนการเรียน

4. ปริมาณของวัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอนจะดำเนินไปอย่างมี
ประสิทธิภาพ ถ้าปริมาณของวัสดุและอุปกรณ์มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียน

5. ความต้องการของท้องถิ่น ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแล้ว
บางส่วนต้องออกมาประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตน ดังนั้นการจัดแผนการเรียนใน
โรงเรียนจึงจำเป็นต้องคำนึงที่จะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นด้วย

นอกจากนี้แล้ว สุขใจ เหล่าสุนทร (2505 : 53-57) ได้เสนอเกณฑ์
ในการคัดเลือกบุคคลเข้าเรียนวิชาอาชีพ สรุปได้ดังนี้

1. ต้องมีสติปัญญาสูงพอเหมาะสมกับอาชีพนั้น และมีความต้องการประกอบ
อาชีพนั้น ๆ
2. มีสุขภาพร่างกาย และจิตใจเหมาะสมกับอาชีพนั้น
3. มีความถนัดเหมาะสมกับอาชีพที่ต้องการจะเรียน
4. มีความสนใจ และทัศนคติที่ดีต่ออาชีพนั้น
5. ต้องมีโอกาที่จะประกอบอาชีพนั้น
6. มีโอกาสที่เรียนจนสำเร็จ

จะเห็นได้ว่าในการเปิดสอนวิชาอาชีพขึ้น ทางโรงเรียนควรพิจารณา จำนวนชั้นเรียนที่จะเปิดสอน จำนวนครูผู้สอน จำนวนผู้เรียน ปริมาณของวัสดุ-อุปกรณ์ ความต้องการของท้องถิ่น และคุณสมบัติของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร

ทามา (Taba 1962 : 10) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง แนวทาง ในการเตรียมพลเมืองเพื่อที่จะให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็น สมาชิกที่สามารถสร้างสรรค์ผลผลิตให้แก่วัฒนธรรมนั้น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2522 : 4) ให้ความหมายของ หลักสูตรไว้ว่า "หลักสูตร คือ ข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของ ประเทศเพื่อสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ"

สวัสดิ์ จงกล (2521 : 20) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง ข้อกำหนดที่วางจุดหมายของการศึกษา แนวทางดำเนินงาน เนื้อหาสาระ ซึ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมสอดคล้องกับจุดหมายของการศึกษา

จากความหมายของหลักสูตร จะเห็นได้ว่าหลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในการ จัดการศึกษา เพราะหลักสูตรได้รวมจุดหมายของการศึกษาในแต่ละระดับ เนื้อหา- สาระและประสบการณ์ทั้งหลายของผู้เรียนเข้าไว้ด้วยกัน หลักสูตรจึงเป็นรากฐานของ การเรียนการสอน ซึ่งจะมีผลให้นักเรียนได้รับความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนเป็น อย่างดี มีนักวิชาการศึกษาได้กล่าวเน้นถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ เช่น

ซาร์ง บัวศรี (2504 : ๓) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนมีความมุ่งหมายในการให้การศึกษา แก่เด็กอย่างไร และสามารถให้ความรู้สร้างเสริมทักษะและทัศนคติในด้านใดบ้าง สิ่งต่าง ๆ ที่ประมวลไว้ในหลักสูตรเป็นเสมือนแนวทางที่ช่วยให้เราทราบได้ทันทีว่า การศึกษาที่จัดให้แก่เด็กนั้นหนักไปในทางใด มีผลดีต่อตัวเด็กและต่อสังคมมากน้อย เพียงไร

รุ่งทิวา จักรกร (2526 : 88) ได้กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะ
ดังนี้

1. จะต้องสนองความต้องการ Needs ของสังคม นักการศึกษาบัญญัติไว้ว่า Needs แปลว่า "ความต้องการ" แต่ความหมายโดยตรงของ Needs คือ "ความจำเป็น" ดังนั้นหลักสูตรที่ดีจะต้องสนองความต้องการหรือความจำเป็นของสังคม
2. จะต้องสนองความต้องการของเด็ก คือ สร้างนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก และในขณะที่เดียวกันทำให้เด็กเกิดความสะอึกสอมาใจในขณะที่เรียนตามหลักสูตรนั้นด้วย มีการจัดวิชาให้มีการเลือกได้บ้าง มีวิชาที่ให้กำลังกายบ้าง เป็นสิ่งที่สนองความต้องการของเด็ก และความจำเป็นในชีวิตของเด็ก
3. จะต้องเหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ หลักสูตรออกมาจะต้องไม่ใช่วัสดุอุปกรณ์ที่เกินกำลังทางเศรษฐกิจ อีกทั้งไม่ขัดต่อหลักศีลธรรมอันดีของสังคม
4. จะต้องเหมาะสมกับความสามารถของเด็ก ไม่ยากและไม่ง่ายเกินไป ต้องทำลายความสามารถของเด็ก ปล่อยให้เด็กอยากเรียน
5. จะต้องนำมาใช้โดยสะดวก
6. จะต้องมีความยืดหยุ่นได้ คือ เปิดโอกาสให้โรงเรียนปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับเด็กได้ เพราะสังคมของแต่ละท้องถิ่นมีสภาพไม่เหมือนกัน ดังนั้นหลักสูตรจะต้องวางไว้กว้าง ๆ ให้ยืดหยุ่นได้ เพื่อโรงเรียนจะได้ดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นได้

จากคุณลักษณะที่ดีของหลักสูตรที่กล่าวแล้ว ก็พอสรุปได้ว่า หลักสูตรที่ดีนั้นควรมีลักษณะดังนี้

1. จะต้องสนองความต้องการของสังคม
2. จะต้องสนองความต้องการของผู้เรียน
3. จะต้องมีความเหมาะสมกับสภาพสังคม

4. จะต้องมีความเหมาะสมกับสภาพผู้เรียน
5. สามารถพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน
6. มีความเหมาะสมและสะดวกต่อการนำมาใช้

ในการนำหลักสูตรไปใช้นั้น สุมิตร คุณานุกร (2518 : 170) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ว่ามี 3 ประเภท คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุถึงเป้าหมาย และการสอนของครู

ก่อนที่ครูจะทำการสอนขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนนั้นบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของ ประมวลการสอนและโครงการสอน คู่มือครู คู่มือการสอน แผนการสอน ใบงาน และใบความรู้ ฯลฯ

กิจกรรมการเรียนการสอน

อารี สัมหณี (ม.ป.ป. : 1) กล่าวว่า การสอน หมายถึง พฤติกรรมที่ครูกระทำหรือแสดงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง

กูด (Good 1973 : 127) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการสอนไว้เป็น 2 นัย คือ

1. การสอน หมายถึง การกระทำที่เป็นการอบรมสั่งสอนนักเรียนตามสถานศึกษาโดยทั่วไป
2. การสอน หมายถึง การจัดสภาพการณ์ สถานการณ์ หรือกิจกรรม เพื่อช่วยให้นักเรียนหรือผู้เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างง่าย

ในการจัดการเรียนเพื่อที่จะให้เกิดประสิทธิภาพนั้น จำเป็นจะต้องมีวิธีสอนหรือกิจกรรมในการเรียนการสอนที่เหมาะสมด้วย ซึ่ง สันต์ ชรรณบำรุง (2525 : 162) กล่าวว่า วิธีการสอนหรือกิจกรรมในการเรียนการสอน คือ พฤติกรรมร่วมกันระหว่าง

ครูกับนักเรียนจัดทำขึ้นเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ และประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของการสอน

ภิญโญ สาร (2523 : 149) กล่าวว่า องค์ประกอบของการสอนมี 3 ประการ คือ

1. วิธีสอน
2. เครื่องมือและสื่อการเรียน
3. บุคลิกภาพและลักษณะเฉพาะของครู

สุมานัน รุ่งเรืองธรรม (2526 : 3) กล่าวว่า ครูพึงยึดถือสิ่งเหล่านี้ในการสอน คือ

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษา และจุดมุ่งหมายของบทเรียน
2. ลักษณะของเนื้อหาวิชา
3. ลักษณะของผู้เรียน
4. ตัวครูเอง
5. สถานที่ บุคลากรและเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

จากแนวความคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการสอนนั้นประกอบด้วย

1. ผู้เรียน
2. ผู้สอน
3. เนื้อหาสาระที่จะสอน
4. วิธีสอนและกิจกรรม

จำรัส น้อยแสงศรี (2520 : 79-81) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการที่จะเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับวิชาที่สอนหรือเหมาะสมกับผู้เรียนนั้น ควรขึ้นอยู่กับลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. ความมุ่งหมายของบทเรียน
2. ลักษณะของบทเรียน
3. ขรรรมาชาติของวิชา
4. ขรรรมาชาติและการพัฒนาของผู้เรียน
5. ความรู้ อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา
6. ความเปลี่ยนแปลงของสังคม

วิธีสอนที่จะใช้ในการสอนวิชาอาชีพ

สุทธิ ประจงศักดิ์ (2524 : 97) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสอนวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ ซึ่งเป็นวิชาที่อยู่ในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพว่าจะต้องเป็นการสอนที่มุ่งให้เด็กนักเรียนได้มีการปฏิบัติงานมากกว่าวิชาอื่น และโดยลักษณะเนื้อหาวิชาอุตสาหกรรมศิลป์นั้น ความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ ทักษะของผู้เรียนขึ้นอยู่กับ การฝึกทักษะ การทดลอง และปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ วิธีสอนที่นิยมใช้กันมีดังนี้

1. การสอนแบบบรรยาย (Lecture Method)
2. การสอนแบบสาธิต (Demonstration Method)
3. การสอนแบบกำหนดงาน (Project Method)
4. การสอนด้วยแบบพิมพ์ (Instruction Sheets)

มอลเลย์ (Malay 1978 : 27) ได้ทำการศึกษาและวิจัยการเลือกใช้วิธีต่าง ๆ ในการสอนวิชาการงานและอาชีพ ผลปรากฏว่าวิธีสอนที่เหมาะสมสำหรับสอนวิชาการงานและอาชีพเรียงตามลำดับความเหมาะสมดังนี้

ลำดับ	วิธีสอน	คะแนน
1	การสอนแบบสาธิต	32
2	การสอนแบบอภิปราย	31
3	การสอนแบบแก้ปัญหา	30
4	การสอนแบบค้นคว้า	28
5	การสอนแบบสืบสวนสอบสวน	27
6	การสอนแบบโครงการ	27
7	การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง	25
8	การสอนแบบภาพเคลื่อนไหว	23
9	การสอนแบบการประชุม	23
10	การสอนโดยใช้ใบช่วยสอน	21
11	การสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ	21
12	การสอนแบบบรรยาย	21
13	การสอนโดยใช้วิชาการด้านอื่น ๆ เข้าช่วย	21
14	การสอนแบบแลกเปลี่ยนความรู้	21
15	การสอนแบบสัมมนา	21
16	การสอนแบบการศึกษานอกสถานที่	18
17	การสอนโดยการฝึกงาน	17
18	การสอนโดยใช้โทรทัศน์	16

จากวิธีสอนดังกล่าวข้างต้น การที่ผู้สอนจะเลือกใช้วิธีการใดขึ้นอยู่กับ
ความเหมาะสมของแต่ละรายวิชา และจุดมุ่งหมายของบทเรียน

สื่อการเรียนการสอน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 191) กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนว่า คือ วัสดุอุปกรณ์
และกิจกรรมการเรียนที่ครูและนักเรียนจะต้องทำเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้
ซึ่งครูจะต้องจัดทำขึ้นและจัดหาไว้ให้เรียบร้อย

ลัทธิ ศุขปริที (2522 : 61) ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง วัสดุที่ใช้ในขบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ครูและนักเรียนเข้าใจในสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกัน ได้ผลดีตรงตามจุดหมายของการเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2521 : 8) ได้กำหนดแนวทางในการเลือกสื่อการเรียนไว้ดังนี้

1. คำนี้ถึงสื่อการเรียนที่จะนำไปใช้นั้น ให้ข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง
  2. คำนี้ถึงคุณค่าในการเรียนรู้
  3. เหมาะสมกับอายุ สติปัญญา และประสบการณ์ของผู้เรียน
  4. กระทบถึงผู้ใช้อยู่เสมอ เพราะผู้ใช้ควรได้ประโยชน์มากกว่า
  5. ศึกษาคู่มือประกอบการสอน
  6. สื่อการเรียนนั้นช่วยสร้างปัญหาหรือแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่
  7. สื่อการเรียนที่นำมาใช้ส่งเสริมให้เกิดความคิดวิพากษ์วิจารณ์ และก่อให้เกิดกิจกรรมร่วมกันในการเรียนการสอน
  8. รู้จักวิธีการเก็บรักษาสื่อการเรียนต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดีและใช้ได้นาน
- จากแนวทางดังกล่าว สรุปได้ว่า ในการเลือกสื่อการเรียนการสอนเพื่อการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้นนั้น ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ
1. เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดหมายและเนื้อหาวิชา
  2. เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
  3. เป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน
  4. ใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า

สุทธิ ประจักษ์ (2524 : 139-147) ได้เสนอชนิดของสื่อการเรียนสำหรับวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ ซึ่งเป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มวิชาอาชีพ ไว้ดังนี้

1. การเยี่ยมชมโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial Visits)
2. การสาธิต (Demonstrations)
3. เครื่องบันทึกเสียง (Tape Recorder and Audio Cas.)
4. ของจริงและของตัวอย่าง (Objects and Specimens)
5. หุ่นจำลอง (Model and Mock ups)
6. แผนภูมิแสดงกระบวนการทำงาน (Project Charts & Process Charts)
7. แผ่นป้ายต่าง ๆ (Bulletin Boards, Chalk boards and Flannel boards)
8. วัสดุที่เปล่าและวัสดุราคาถูก (Free and Inexpensive Materials)
9. โทรทัศน์เพื่อการศึกษา (Educational Television)
10. โทรทัศน์วงจรมิด (Closed-Circuit Television)
11. เทปโทรทัศน์ (Vedeo tape Recording)
12. ภาพยนตร์ (Films)
13. ฟิล์มสตริป (Filmstrips)
14. สไลด์ (Slides)
15. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ (Overhead Projectors)
16. ภาพนิ่ง (Still Pictures)
17. เครื่องฉายภาพทึบแสง (Opaque Projections)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2524 : 31-32) ได้เสนอประเภท
ของสื่อการเรียนการสอนกลุ่มการงานและอาชีพไว้ดังนี้

1. หนังสือเรียนแต่ละรายวิชา ในกลุ่มวิชานี้หนังสือเรียนเป็นเพียงคู่มือของบทเรียนเท่านั้น ฉะนั้นการนำเอาหนังสือเรียนในกลุ่มวิชานี้ไปใช้สอนแล้ว นักเรียนท่องจำสิ่งที่มีอยู่ในหนังสือนั้น เป็นสิ่งที่ครูไม่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง ควรใช้โดยถือปฏิบัติเป็นหลักเท่านั้น
2. คู่มือการสอน มีความสำคัญและความจำเป็นสำหรับครูผู้สอนมากที่สุด เพราะจะทำให้ทราบถึงจุดประสงค์ วิธีการจัดกิจกรรม ข้อเสนอแนะ ความรู้สำหรับครู หนังสืออ้างอิง ฯลฯ ซึ่งถือเป็นแนวทางสำหรับครูในอันที่จะนำไปจัดให้นักเรียนปฏิบัติ
3. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ กลุ่มวิชาการงานและอาชีพเป็นกลุ่มที่มุ่งเน้นการปฏิบัติมากที่สุด และครบตามที่ต้องการ นับตั้งแต่เครื่องใช้ภายในบ้าน จนกระทั่งเครื่องใช้ในโรงงาน ปัญหาจึงมีอยู่ว่า ครูจะต้องศึกษาวิธีการใช้ การดูแลรักษา วัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ให้เข้าใจ และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
4. ทรัพยากรในท้องถิ่น การนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ นับว่าเป็นส่วนสำคัญมากในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มวิชานี้ โรงเรียนควรจัดหาหรือนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลากร แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ ฯลฯ เพราะกิจกรรมที่ปฏิบัติในวิชาการงานและอาชีพควรจะต้องสอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของท้องถิ่น
5. หนังสืออ้างอิง หนังสืออ่านประกอบ นิตยสาร วารสาร เอกสาร เหล่านี้จะเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ นักเรียนและครู นอกเหนือไปจากความรู้ที่กำหนดไว้ในคู่มือหรือหนังสือเรียน ครู โรงเรียน ควรจัดหาเอกสารเหล่านี้ไว้ในห้องสมุด หรือแนะนำให้นักเรียนอ่านตามแต่กรณี

การวัดผลและการประเมินผล

อชิพร ศรียมก (2523 : 222) ให้ความหมายของ การวัดผลการศึกษาว่าเป็นกระบวนการในการกำหนด จำนวน ตัวเลข ปริมาณ อันคัม ข้อมูล และ

ลักษณะให้กับวัตถุ สิ่งของ และบุคคล ตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือในการวัด และสิ่งที่จะวัด คือ คุณสมบัติหรือลักษณะของสิ่งนั้น ๆ

อุทุมพร ทองอุไทย (2520 : 29) กล่าวว่า การวัดมักจะหมายถึง กระบวนการที่ตัวเลขหรือสัญลักษณ์จะถูกนำมาเกี่ยวข้องกับลักษณะของวัตถุ คน หรือ สิ่งที่จะวัด การวัดจึงต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. ต้องมีกลุ่มของวัตถุหรือคน
2. มีคุณสมบัติของลักษณะที่จะวัด
3. มีการกระทำโดยการให้ตัวเลข
4. ต้องพิจารณาถึงธรรมชาติ ตลอดจนนำตัวเลขหรือสัญลักษณ์เหล่านี้ไปใช้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2520 : 176) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบ กับเกณฑ์มาตรฐาน

อชิพร ศรียมก (2523 : 223) ให้ความหมายของ การประเมินผล การศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการในการตัดสิน ทิราคา หรือสรุปเพื่อพิจารณา ความเหมาะสม หรือหาคุณค่าของคุณลักษณะ พฤติกรรม และสิ่งของว่าที่เพียงใด โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดที่ได้จากการวัดผลเป็นหลัก

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผลเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของการ ศึกษา เมื่อจัดการเรียนการสอนแล้วต้องมีการวัดผล เพื่อติดตามผลการปฏิบัติว่า ได้ ผลตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และประเมินผลเพื่อตัดสินคุณค่าสรุปออกมาว่า มีคุณภาพสูงหรือต่ำ

การวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพภาคทฤษฎีนั้น ไม่แตกต่างไปจากการวัดผล ประเมินผลวิชาสามัญทั่ว ๆ ไป แต่สำหรับในด้านการปฏิบัติงานนั้น วิธีการประเมินมี สิ่งที่แตกต่างกันจากวิชาสามัญอื่น ๆ โดยแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การวัดวิธีการ กระบวนการและแนวทางปฏิบัติ
2. การวัดหรือประเมินผลงานขั้นสุดท้าย

3. การวัดเจตคติหรือคุณภาพทางจิตใจของผู้เรียนที่มีต่อการทำงาน เช่น ความอดทน ความวิริยะอุตสาหะ ความเพียรพยายาม ระเบียบในการทำงาน การบังคับตัวเองให้ทำงานเสร็จภายในเวลาและอื่น ๆ (พจนัน สะเพียรชัย 2516 : 94-98)

ปรีชา ซาคิมาสากร (2524 : 56) ได้เสนอแนวทางเกี่ยวกับการวัดผล วิชาการงานและวิชาอาชีพ ไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์หาตัวชี้ (Indicators) เพื่อให้ทราบว่าจะต้องการวัดผลทางด้านใดบ้าง โดยการนำจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ตัวชี้ที่ถูกต้อง
2. วิเคราะห์ตัวชี้แต่ละตัวออกเป็นข้อย่อย ๆ เพื่อสะดวกในการวัดผลแต่ละข้อย่อย
3. กำหนดแนวทางในการวัดผลในแต่ละตัวชี้หรือแต่ละข้อย่อย ซึ่งมีแนวทางในการวัดผล ดังนี้

3.1 ทักษะขั้นพื้นฐานในงานอาชีพ มีแนวทางในการวัดผลดังนี้

(1) วัดผลคุณภาพของงานกำหนด (Projects) ที่กำหนดให้นักเรียนทำ โดยควรจัดตลอดขั้นตอนของการทำงานชิ้นนั้น ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นสำเร็จ

(2) วัดโดยการสอบภาคปฏิบัติ ซึ่งควรจะสอบหลาย ๆ ครั้ง เพื่อความเที่ยงตรงแน่นอนในการวัดผล

3.2 การวางแผนในการทำงาน มีแนวทางในการวัดผลดังนี้

(1) สร้างตารางวัดผลและให้คะแนนโดยการสังเกตของครู

(2) วัดผลจากโครงการหรือแผนการทำงานของนักเรียน

3.3 ความรู้เทคนิคและความรู้สัมพันธ์ มีแนวทางในการวัดผลดังนี้

- (1) สอบสัมภาษณ์
- (2) การเข้าเรียน
- (3) การสอบย่อยตลอดภาคเรียน
- (4) สอบปลายภาค

3.4 นิสัยในการทำงาน วัตถุประสงค์โดยการสร้างตารางวัตถุประสงค์ และให้คะแนนจากการสังเกตของครู

3.5 เจตนคติที่ดีต่อการทำงาน มีแนวทางในการวัดผลดังนี้

- (1) สร้างตารางวัตถุประสงค์ และวัตถุประสงค์ โดยการให้คะแนนจากการสังเกตของครู
- (2) ให้คะแนนจากการค้นคว้าและรายงานเกี่ยวกับงานที่ทำ

4. กำหนดค่าคะแนนในแต่ละตัวชี้ (Indicators) ซึ่งเน้นแนวทางในการกำหนดคะแนนในแต่ละตัวชี้ดังนี้

4.1 ทักษะขั้นพื้นฐานในการทำงาน	20	คะแนน
4.2 การวางแผนในการทำงาน	20	คะแนน
4.3 ความรู้เทคนิคและความรู้สัมพันธ์	30	คะแนน
4.4 นิสัยในการทำงาน	20	คะแนน
4.5 เจตนคติที่ดีต่องานอาชีพ	10	คะแนน

อย่างไรก็ตามการกำหนดค่าคะแนนในแต่ละประเด็นย่อยจะมีค่าเท่าใด ขึ้นอยู่กับความสำคัญของแต่ละข้อย่อย และย่อมขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอนเป็นสำคัญ

สถานที่ที่ไร้ออนและฝึกงาน

สุทธิ ประจงศักดิ์ (2524 : 174) ให้ความหมายของ ฝึกงานว่า ฝึกงานเป็นสถานที่ที่ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ มีกิจนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงาน หน้าที่ของครูผู้สอนที่สำคัญ คือ การจัดฝึกงานให้มี

ความพร้อมที่ผู้เรียนจะเข้าไปใช้ไคท์ทันที และต้องพยายามสร้างความเข้าใจร่วมกัน
ในตัวผู้เรียนว่า โรงฝึกงานนั้นเป็นส่วนของการฝึกปฏิบัติที่ผู้เรียนจะต้องออกไปพบใน
ชีวิตจริงของการทำงาน ความรับผิดชอบส่วนตัวและต่อส่วนรวมจึงควรได้รับการฝึก
และเน้นเป็นพิเศษ มิใช่มุ่งฝึกเพื่อให้มีผลงานที่คั่งงามเท่านั้น

พิสิษฐ์ ธานี (2506 : 23) ได้ทำการวิจัยพบว่า สถานที่สอนและฝึกงาน
อาชีพเป็นที่ที่ดึงดูดความสนใจให้นักเรียนและคนทั่วไปสนใจวิชาอาชีพในโรงเรียน
เพิ่มขึ้น และที่สำคัญ คือ การสอนวิชาอาชีพจะได้ผลตามความมุ่งหมายที่ไค้ตั้งไว้
ก็เพราะมีอาคาร โรงฝึกงาน ให้นักเรียนได้เข้าไปเรียน และฝึกงานในแขนงวิชา
ที่เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ

หวน พินธุพันธ์ (2508 : 61) ไค้กล่าวถึง ลักษณะและที่ตั้งของสถานที่
สอนและฝึกงานวิชาอาชีพควรจะต้องเป็นสถานที่ที่ถูกสุขลักษณะ ไม่มีสภาพที่ทำให้เกิด
อันตรายไค้จากการเข้าไปฝึกงาน เช่น เพดานต่ำ หรือ แสงสว่างไม่เพียงพอ
เป็นต้น

จากความหมายและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานอาชีพ
สรุปไค้ว่าในการเรียนวิชาอาชีพซึ่งเป็นวิชาที่มีการปฏิบัติประกอบการเรียนการสอนนั้น
ควรเป็นสถานที่ที่มีความพร้อม ทั้งด้านความปลอดภัยและความเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน
นอกจากนี้แล้ว สุขใจ เหล่าสุนทร (2510 : 60) ไค้ให้ข้อเสนอแนะว่า การที่
จะให้ผู้เรียนมีฝีมือเป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงานอย่างจริงจังนั้น จะต้อง
มีเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องจักร ตลอดจนวัสดุในการฝึกหัดเช่นเดียวกับอาชีพ
จริงที่เป็นอยู่ ซึ่ง หวน พินธุพันธ์ (2508 : 60) ไค้ให้แนวคิดที่ว่า เครื่องมือ
เครื่องใช้ในการทำงานของนักเรียนจะต้องเพียงพอ และใช้การไค้คืออยู่เสมอ เพราะ
ถ้าไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนแล้ว เด็กจะขาดวินัยไค้ง่าย

การจัดระบบการปฏิบัติงานในโรงฝึกงาน

โดยทั่วไปแล้วการเรียนการสอนวิชาอาชีพจะประกอบด้วยกิจกรรมหลาย ๆ
อย่างในขณะเดียวกัน ดังนั้นเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างเหมาะสมกับสภาพ

ของผู้เรียน จึงควรที่จะจัดระบบปฏิบัติงานให้เหมาะสม ซึ่ง โสภณ โสมติ (2526 : 51) ได้สรุปว่า โรงฝึกงานที่ใช้กันโดยทั่วไป แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. โรงฝึกงานรวม (Comprehensive general shop) การจัดโรงฝึกงานแบบนี้เหมาะสำหรับวิชาช่างอุตสาหกรรม ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กิจกรรมในการเรียนการสอนเพื่อเป็นการสำรวจความถนัด ความสนใจของนักเรียน ในโรงฝึกงานแบบนี้เป็นแบบที่จัดสอนรวมงานหลาย ๆ แขนงในโรงฝึกงานเดียวกัน เช่น งานไม้ งานโลหะ งานศิลปหัตถกรรม งานไฟฟ้า งานพิมพ์ งานเขียนแบบ ซึ่งเป็นลักษณะกว้างมากกว่า การเรียนการสอนให้ลึกลงไปในงานแขนงใดแขนงหนึ่ง

2. โรงฝึกงานสาขาวิชาช่างเดียวกัน (General unit shop) การจัดโรงฝึกงานแบบนี้ เป็นการจัดการสอนวิชาช่างหมวดใหญ่ ๆ โดยแยกเป็นช่างหมวดย่อย ๆ ในโรงฝึกงานเดียวกัน หรือทำงานที่คล้ายคลึงกัน ใกล้เคียงกัน ใช้เครื่องมือร่วมกันได้ เช่น โรงฝึกงานช่างโลหะ ก็มีงานทำโลหะ การบักกรี การกลึงเหล็ก หล่อเหล็ก ตีเหล็ก ฯลฯ หรืออาจจะเป็นงานที่ใกล้เคียงกันที่ใช้เครื่องมือร่วมกันได้ เช่น งานโลหะกับงานไฟฟ้า เป็นต้น โรงฝึกงานแบบนี้มักเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาเป็นส่วนมาก

3. โรงฝึกงานเฉพาะอย่าง (unit shop) เป็นการจัดโรงฝึกงานที่แยกแขนงของงานออกไปต่างหากไม่ปะปนกัน เป็นการสอนงานอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว ในโรงฝึกงานนั้น ๆ เช่น งานทางช่างไม้ ช่างกลึง ช่างวิทยุ ช่างเครื่องยนต์ เป็นต้น โรงฝึกงานแบบนี้เป็นการฝึกทักษะเฉพาะด้าน ครูผู้สอนก็มีความสามารถเฉพาะด้านด้วย โรงฝึกงานแบบนี้จึงจัดได้เฉพาะโรงเรียนอาชีวศึกษาเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตามสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานภายในสถานศึกษาเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่เพียงพอสำหรับการจัดการสอนวิชาอาชีพให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร ดังนั้น กรมวิชาการ (2522 : 87-88) จึงให้ความหมายของ "สถานฝึกงานอาชีพ" ว่า หมายถึง แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ โดยแต่ละอย่างมีความหมาย ดังนี้

1. แหล่งวิทยาการ ได้แก่ การฝึกอาชีพที่โรงเรียนและวิทยาลัยที่สอนวิชาอาชีพสาขาต่าง ๆ ศูนย์ฝึกอาชีพทั้งของหน่วยราชการและธุรกิจเอกชน
2. สถานประกอบการ ได้แก่ การฝึกอาชีพที่บริษัท ห้างร้าน โรงงาน อุตสาหกรรม ฯลฯ ที่เขาขอมรับนักเรียนไปฝึกทำงานอาชีพต่าง ๆ
3. สถานประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่ การฝึกหัดอาชีพที่บ้านผู้ปกครอง นักเรียนเอง (Home Training) หรือสถานประกอบอาชีพอิสระอื่น ๆ ที่ทำกันเป็นพื้นบ้าน หรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การทอผ้าไหมในจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การทำร่ม การทำเครื่องเงิน หรือทอผ้าพื้นเมืองในจังหวัดทางภาคเหนือ เป็นต้น
4. การทำแผนการเรียนที่บ้าน (Home Project) ภายใต้การนิเทศของครู

ซึ่งการใช้สถานฝึกงานนอกสถานศึกษานั้น โอลสัน (Olson 1960 : 73) ได้ให้ข้อเสนอแนะวิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนไว้ดังนี้

1. นำเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จากภายนอกโรงเรียนมาให้ให้นักเรียนค้นคว้า
2. นำอุปกรณ์ต่าง ๆ จากชุมชน มาใช้ประกอบการเรียนการสอน
3. เชิญวิทยากรมาบรรยายที่โรงเรียน
4. สัมภาษณ์ผู้มีความรู้ในชุมชน
5. การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่
6. การสำรวจแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในชุมชน
7. การตั้งค่ายพักแรม
8. การหาประสบการณ์จากการไปฝึกงาน

การแนะแนวอาชีพระดับมัธยมศึกษา

ความหมายของการแนะแนวอาชีพ

ซูเปอร์ (Super 1972 : 7) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักตนเอง และไขข้อสงสัยเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อจะได้ออกเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จในอาชีพที่เลือกนั้น สามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและประเทศชาติ

อนันต์ อนันตรังสี (2517 : 43) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพ หมายถึง กระบวนการในการช่วยเหลือบุคคลในการเลือกอาชีพ การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ การเข้าทำงานและการได้มีความเจริญก้าวหน้าในการทำงานที่ทำนั้น

สรุปได้ว่า การแนะแนวอาชีพ หมายถึง การช่วยเหลือบุคคลเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ การเข้าทำงาน ตลอดจนการหาความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน

ความสัมพันธ์ของการแนะแนวกับหลักสูตรใหม่

งานแนะแนวเป็นงานที่มีความจำเป็นและสำคัญยิ่งสำหรับการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ซึ่งเป็นหลักสูตรแบบกว้าง สามารถจัดแผนการเรียนให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด ของนักเรียนแต่ละคน และสภาพของท้องถิ่น ดังนั้นการแนะแนวจึงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามโครงการเรียนที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่ง วิชัย ราษฎร์ศิริ (2526 : 55) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการแนะแนวไว้ดังนี้

1. นักเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยแห่งการมีปัญหา หรือวัยแห่งความว้าวุ่นทุกด้าน การแนะแนวจะช่วยประคับประคองให้นักเรียนจำนวนมากแก้ปัญหาของตนได้อย่างเหมาะสม
2. สภาพเศรษฐกิจสังคมปัจจุบัน พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้เด็กห่างเหินพ่อแม่ ขาดความอบอุ่นทางบ้านจิตใจ ครูจึงควรให้ความอบอุ่นแก่เด็ก

ในโรงเรียนเป็นการชกเชย มิฉะนั้นเด็กจะหลงทางผิด เอาสิ่งที่ผิดเป็นที่พึ่ง

3. หลักสูตรปัจจุบันมุ่งสนองความต้องการของนักเรียนแต่ละคนซึ่งแตกต่างกันโดยโรงเรียนต้องจัดแผนการเรียน ซึ่งประกอบด้วยโครงการเรียนเพื่อให้สนองความสนใจ ความถนัดของนักเรียนและอาชีพที่มีในท้องถิ่น ทำอย่างไรนักเรียนจึงจะสามารถเลือกโครงการเรียนที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการแนะแนวจะช่วยให้ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ช่วยนักเรียนให้ทราบถึงความสนใจและความถนัดของตนเอง โดยใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ทางการแนะแนว

3.2 ช่วยให้ข้อมูลด้านความต้องการและความพร้อมของท้องถิ่น เพื่อโรงเรียนจะได้เปิดโครงการเรียนที่เหมาะสม โดยพยายามประสานความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นให้ตรงกัน

3.3 ช่วยให้นักเรียนรู้จักสิ่งที่ตนจะเลือก โดยให้ข้อมูลต่าง ๆ มากพอที่นักเรียนจะทราบว่าตนมีโอกาสจะเลือกโครงการเรียนใด วิชาเลือกใดบ้าง โดยต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติของนักเรียน ลักษณะของรายวิชา กิจกรรมการเรียน การสอน การประเมินผล รวมทั้งเมื่อเรียนจบแล้วจะมีประโยชน์อย่างไร

3.4 ช่วยให้นักเรียนตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม โดยบริการให้คำปรึกษาในกรณีที่นักเรียนยังตัดสินใจไม่ได้

3.5 ช่วยติดตามดูแลความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนว่าเรียนตามโครงการเรียนนั้น หรือเลือกเรียนวิชาใดไปแล้ว เรียนได้หรือไม่ ได้ผลอย่างไร ถ้าเรียนไปแล้วได้ผลดีไม่มีปัญหา ก็แสดงว่าเลือกได้ถูกต้อง

บทบาทของครูแนะแนวกับหลักสูตร

บุคลากรในโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครูแนะแนว และครูผู้สอนย่อมมีบทบาทที่จะช่วยให้งานแนะแนวดำเนินไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร ครูแนะแนวมีบทบาทดังนี้

1. ร่วมจัดโครงการเรียน หน้าที่จัดโครงการเรียนเป็นหน้าที่ของฝ่ายวิชาการ ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดร่วมกับฝ่ายบริหาร ครูแนะแนวเข้าไปช่วยในฐานะผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ เพื่อช่วยให้โครงการเรียนมีความหมาย และเพื่อครูแนะแนวจะนำไปชี้แจงแก่นักเรียนได้อย่างถูกต้อง การจัดโครงการเรียนต้องคำนึงถึงอัตราค่าเล่าเรียน สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องเรียนเฉพาะวิชา วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ แหล่งวิทยาการในห้องเรียน

2. การเลือกโครงการเรียน หลังจากฝ่ายวิชาการจัดโครงการเรียนเสร็จ ครูแนะแนวต้องทำหน้าที่สานต่อ คือ จัดการให้นักเรียนได้เลือกโครงการเรียนอย่างถูกต้องเหมาะสมกับอัถภาพของตน การจัดเตรียมข้อมูลของครูแนะแนวอาจจัดทำเป็นชั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยใช้แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบกรอกประวัติ การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว ประวัติการศึกษา สภาพเศรษฐกิจ สุขภาพ กิจกรรมที่เคยทำในโรงเรียนเดิม ความสนใจ ความถนัด ความมุ่งหมายในการเรียน อาชีพในอนาคต เป็นต้น

2.2 รวบรวมข้อมูลสนเทศต่าง ๆ ทางด้านการศึกษา อาชีพ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาก่อนที่จะตัดสินใจเลือกโครงการเรียน

2.3 เสนอข้อมูล เป็นการให้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงด้านต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนมีความพร้อมที่จะเลือกโครงการเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น

2.3.1 จัดทำคู่มือการลงทะเบียนเลือกโครงการเรียนสำหรับผู้ปกครองและนักเรียน โดยแจกให้ทั่วถึงและได้อ่านก่อนเลือกวิชาเรียน

2.3.2 ประมุขิเทศน์นักเรียนและผู้ปกครอง เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะนำข้อมูลมาเสนอให้ผู้ปกครองและนักเรียนได้ทราบก่อนเลือกโครงการเรียน

2.3.3 ในกรณีที่โรงเรียนไม่สามารถจัดทำคู่มือลงทะเบียนแจกได้ทัน ควรจัดทำโครงการเรียน หลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกโครงการเรียน ติคประกาศให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ทราบโดยทั่วถึงกันก่อนเลือกโครงการเรียน

2.3.4 ถ้านักเรียนยังมีความสงสัยหรือมีปัญหาไม่สามารถตัดสินใจเลือกโครงการเรียนได้ ครูแนะแนวควรเปิดโอกาสให้นักเรียนปรึกษาได้

(กรมวิชาการ 2521 : 22-23)

กิจกรรมแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา

กิจกรรมแนะแนวอาชีพในระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย

1. บริการสำรวจตนเองเพื่อวางโครงการอาชีพ
2. บริการให้ข้อมูลด้านอาชีพ
3. บริการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ
4. บริการจัดวางตัวนักเรียนเกี่ยวกับอาชีพ
5. บริการติดตามผล

การบริการให้ข้อมูลทางด้านอาชีพ หรือ การสนทนาทางอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษานั้น - อัมพา โชติกเสถียร และ แฉิทร (2509 : 40-41) ให้ความเห็นว่า นักเรียนควรจะรู้ในสิ่งต่อไปนี้คือ

1. ความสำคัญของอาชีพ
2. ลักษณะของงาน
3. สภาพของงาน
4. คุณสมบัติประจำตัว
5. การเตรียมตัว
6. โอกาสและความก้าวหน้า
7. การชกเชย
8. ประโยชน์ที่จะได้รับและปัญหาที่จะต้องประสบ

งานแนะแนวอาชีพในสถานศึกษา

อนุพงศ์ สุขเกษม (2527 : 52-56) กล่าวถึง การปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ อย่างเป็นระบบ มีดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง
2. ให้นักเรียนได้ข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัยในค่านอาชีพ
3. ให้คำปรึกษาเพื่อช่วยให้นักเรียนตัดสินใจอย่างเหมาะสม
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนและฝึกงานในสาขาวิชาที่ตนถนัด
5. จัดหางานให้นักเรียนทำหลังจากจบการศึกษา หรือจัดให้ศึกษาต่อเพื่อหาความรู้ และประสบการณ์เพิ่มเติม

6. ติดตามผลนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว

กิจกรรมแนะแนวอาชีพที่ควรจัดให้มีขึ้นในสถานศึกษา ได้แก่

1. ชี้แจงให้เห็นคุณค่าของวิชาที่เรียน รวมทั้งชี้แจงให้เห็นว่าวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือกมีความสัมพันธ์กับอาชีพต่าง ๆ อย่างไรบ้าง
2. จัดอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ภายในห้องเรียนหรือในช่วงโมงโฮมรูม โดยพยายามเลือกสรรอาชีพต่าง ๆ ที่เห็นว่ามีส่วนสัมพันธ์กับวิชาที่เรียน หรือหัวข้อที่ดึงดูดความสนใจของเด็ก
3. ใช้แบบสำรวจตรวจสอบความสนใจและความถนัดในอาชีพต่าง ๆ
4. ส่งเสริมให้มีการจัดชุมนุมอาชีพต่าง ๆ ตามความสนใจและความถนัด
5. แทรกบทความเกี่ยวกับอาชีพในหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน
6. จัดนิทรรศการอาชีพต่าง ๆ ในห้องสมุด
7. จัดฉายภาพยนตร์ ภาพนิ่ง ฟิล์มสตริป หรือวิดีโอเทปเกี่ยวกับอาชีพ ให้นักเรียนได้มีโอกาสชมเป็นครั้งคราว
8. จัดทัศนศึกษา พานักเรียนไปชมโรงงานอุตสาหกรรม ร้านสรรพสินค้าใหญ่ ๆ หรือโรงแรมใหญ่ ๆ

9. จัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสำรวจอาชีพในชุมชน โดยให้นักเรียนออกไปสอบถาม หรือสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ตามความสนใจ แล้วกลับมารายงานให้นักเรียนคนอื่น ๆ ในห้องเรียนทราบ
10. เชิญผู้ปกครองมาพบปะ เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของบุตรหลานของตน
11. จัดให้เด็กเล่นละครแสดงบทบาทอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสสอคล้องความรู้สึกที่มีต่ออาชีพนั้น ๆ
12. จัดให้มีวันอาชีพ มีนิทรรศการแสดงผลภัณฑ์ และการทำงานของโรงงานหรือห้างร้านต่าง ๆ จัดให้มีวิทยากรบรรยาย หรือจัดอภิปรายเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ
13. จัดบริการหางาน ให้นักเรียนทำในยามว่าง
14. การจัดตั้งศูนย์สนเทศทางอาชีพ
15. การจัดโครงการสัมมนาอาชีพ

สภาพจังหวัดเพชรบุรี

ที่ตั้ง

จังหวัดเพชรบุรี ตั้งอยู่ตอนใต้ของภาคกลาง พื้นที่ด้านตะวันออกติดต่อกับอำเภอไทย ด้านตะวันตกติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมพม่า มีเทือกเขาตะนาวศรีกั้นอยู่ ทิศใต้มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทางด้านทิศเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ไปทางทิศใต้ประมาณ 120 กิโลเมตร

ขนาดและรูปร่าง

จังหวัดเพชรบุรี มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 6,356,918 ตารางกิโลเมตร นับเป็นจังหวัดขนาดกลางถ้าเทียบกับจังหวัดใกล้เคียง เช่น ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี สมุทรสงคราม และนครปฐม

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดเพชรบุรี มีพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนาประมาณ $\frac{1}{5}$ ของพื้นที่ทั้งหมด ในพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่ที่เขตชลประทานครอบคลุมเข้าไปถึง พื้นที่อีก $\frac{1}{5}$ ของพื้นที่ที่เป็นที่ราบ เหมาะแก่การทำไร่ พื้นที่ที่เหลือจะเป็นป่าไม้และภูเขาเตี้ย ๆ พื้นที่ทางค้ำวันออกจกกับอ่าวไทยจะเป็นหาดเลนประมาณครึ่งหนึ่งและหาดทรายอีกครึ่งหนึ่ง

จังหวัดเพชรบุรีมีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่าน ซึ่งเริ่มต้นแม่น้ำที่เทือกเขาตะนาวศรี และไหลลงอ่าวไทย แม่น้ำบางตอนใช้ในการคมนาคมและการเกษตรได้ บางตอนก็ขึ้นเงิน

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพอากาศโดยทั่วไป ฝนจะตกชุกต้องตามฤดูกาล ฤดูหนาวอากาศก็ไม่หนาวจนเกินไป สภาพะน้ำท่วมรุนแรงไม่มีมาครั้ง เพราะได้รับการควบคุมทางด้านชลประทานจากเขื่อนแก่งกระจาน ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ในอำเภอชะอำ อำเภอท่ายาง อำเภอเมือง อำเภอบ้านแหลม และอำเภอบ้านลาด อำเภอที่กันดารแห้งแล้งในฤดูแล้ง คือ อำเภอเขาย้อย และกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง ซึ่งปัจจุบันมีโครงการพัฒนาลุ่มแม่น้ำแม่กลองฝั่งขวาท่าม่วง กาญจนบุรี แพร่ไปถึงและเป็นประโยชน์ในการเกษตร

ขนาด การกระจาย และความหนาแน่นของประชากร

จังหวัดเพชรบุรี มีเนื้อที่ประมาณ 6,356,918 ตารางกิโลเมตร ประชากรในจังหวัดเพชรบุรีกระจุกกระจายกันอยู่ตามดินที่อยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ตามลักษณะความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ อำเภอที่อยู่ในเขตที่มีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่านมีประชากรอาศัยกันอย่างหนาแน่นโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้

ก. อำเภอเมืองเพชรบุรี เคยเคยเป็นเขตอันอุดมสมบูรณ์ เพราะมีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่าน ปัจจุบันยังมีความอุดมสมบูรณ์อยู่ ประชากรจึงไม่เคลื่อนย้ายไปไหน

ประกอบด้วยอำเภอนี้เป็นเขตชุมชนเมืองจึงทำให้ประชาชนอพยพจากอำเภออื่น ๆ ที่ห่างไกล และไม่คอยอุดมสมบูรณ์ในทางธรรมชาติทั้งไร้ทั้งอาชีพเกษตรกรรมมุ่งเข้ามาประกอบการค้าขาย และรับจ้างใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก และเนื่องจากเป็นที่ตั้งของจังหวัด การศึกษาวิทยาคารใหญ่ ๆ จึงรวมศูนย์อยู่ที่นี้ ประชากรในวัยเรียนในอำเภอต่าง ๆ จึงเลื่อนไหลมาสู่ที่นี้บ้างเล็กน้อย

ข. อำเภอท่าสาย เป็นอำเภอที่เต็มไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ ปัญหาการประกอบอาชีพและการย้ายถิ่นที่อยู่ของประชากรจึงไหลมาในเขตอำเภอนี้ อย่างหนาแน่น เศรษฐกิจของอำเภอนี้จึงดีขึ้นเรื่อย ๆ ประชาชนส่วนใหญ่มุ่งเน้นยึดพื้นที่อุดมสมบูรณ์เพื่อการประกอบอาชีพ

ค. อำเภอบ้านดาศ มีพื้นที่อยู่บน 2 ฝั่งแม่น้ำเพชรบุรี ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตร โดยใช้เทคโนโลยีช่วยบ้างเล็กน้อย และอาศัยธรรมชาติ ของประทานช่วยในการประกอบอาชีพจากเหตุผลทางภูมิศาสตร์ จึงทำให้ประชาชนอยู่กันหนาแน่น รองจากอำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอนี้มีเศรษฐกิจที่พอสมควรแต่ไม่มีธนาคารอยู่เลย อาจจะเป็นเพราะอำเภอบ้านดาศอยู่ห่างจากจังหวัดเพียง 6 กิโลเมตรเท่านั้น

ง. อำเภอบ้านแหลม มีพื้นที่ส่วนใหญ่ติดกับทะเล ประชากรส่วนใหญ่จึงมีอาชีพในการประมง และอยู่กันหนาแน่นเป็นหมู่ ๆ นอกจากนี้ประชากรส่วนหนึ่งได้ยึดตามริมแม่น้ำเพชรบุรีโดยยึดอาชีพเกษตรในการทำนา สภาพฐานะเศรษฐกิจในชุมชนที่อยู่รวมกันนับว่าดีพอสมควร

จ. อำเภอเขาย้อย มีพื้นที่ไม่ค่อยอุดมสมบูรณ์นัก ถ้าปีใดฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล พื้นที่อำเภอนี้จะแห้งแล้งเนื่องจากพื้นที่อยู่ในพื้นที่ราบสูงและกินปนทราย การชลประทานเข้าไปไม่ถึง ประชากรของอำเภอนี้อยู่กับโคกระบือกระจายทั่วไป

ฉ. อำเภอชะอำ อำเภอนี้มีเทศบาลตำบลอยู่คือ เทศบาลตำบลชะอำ ในเขตเทศบาลนี้มีพื้นที่ติดชายทะเล ชายหาดเป็นทราย เป็นสถานที่สวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยว จึงมีประชากรอยู่มาก นอกเขตเทศบาลตำบลนี้ส่วนมากเป็นพื้นที่ป่าเปิดและภูเขา ซึ่งประชากรจากถิ่นต่าง ๆ ไ้ค้อพยพเข้าไปประกอบอาชีพในการเกษตร จึงทำให้มีการเลื่อนไหลของประชากรอยู่บ้าง

ข. กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง เป็นชุมชนใหม่มีสภาพธรรมชาติเป็นป่าเขา และชนกลุ่มน้อย เช่น กระเหรี่ยง กระหว่าง อำเภอนี้มีอาชีพในการเกษตร ในปีใดฝนตกต้องตามฤดูกาล เศรษฐกิจ พืชผลงาม จะมีประชากรเลื่อนไหลไปสู่กิ่งอำเภอบ้าง หากแห้งแล้งก็มีประชาชนเลื่อนไหลออกเช่นกัน ในอำเภอนี้มีเหมืองแร่พลูออกไรต์ อยู่อันเป็นผลให้เกิดการเลื่อนไหลของประชากรอยู่บ้าง

โดยส่วนรวมนั้น จังหวัดเพชรบุรีไม่มีผลการเลื่อนไหลของประชากรรุนแรง อันส่งผลให้เกิดปัญหาในการจัดการศึกษานัก

สภาพของเศรษฐกิจ การคมนาคม การขนส่ง

ฐานะทางเศรษฐกิจของประชากร

จังหวัดเพชรบุรี มีสภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางและรายได้ของประชากรของจังหวัดขึ้นอยู่กับอาชีพและสภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละอำเภอ

อำเภอที่มีสภาพทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี ได้แก่ อำเภอเมืองเพชรบุรี ซึ่งเศรษฐกิจส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับ การเกษตรกรรม การพาณิชย์กรรม อำเภอห้วยาง บ้านลาด เป็นอำเภอที่มีสภาพเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับอาชีพเกษตรกรรม มีพืชผลเป็นสินค้าส่งออกมากมาย เช่น อำเภอบ้านแหลม เป็นอำเภอที่มีสภาพเศรษฐกิจค่อนข้างดีอีกอำเภอหนึ่ง ซึ่งสภาพเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับอาชีพการประมง

อำเภอที่มีเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ได้แก่ อำเภอชะอำ อำเภอเขาย้อย และกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง ทั้งนี้เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่แห้งแล้งกันดาร อาชีพของประชากร

1. การกสิกรรม นับเป็นอาชีพที่สำคัญที่สุดของเพชรบุรี ประชากรร้อยละ 75 ประกอบอาชีพนี้ มีทั้งการทำไร่ ทำนา และทำสวน

2. การประมง ประชากรประมาณ 9% ของประชากรทั้งหมดประกอบอาชีพนี้ ซึ่งมีลักษณะการประมง 3 ประเภท คือ การประมงน้ำเค็ม การประมงน้ำจืด และการประมงน้ำกร่อย

3. การอุตสาหกรรม ประชากรประมาณ 1% ของประชากรทั้งหมดที่ประกอบอาชีพนี้ โดยมีอุตสาหกรรมสำคัญ ๆ ที่แตกต่างกันออกไป

4. การพาณิชย์กรรม การรับจ้าง และอื่น ๆ

การคมนาคมและการขนส่ง

การคมนาคมขนส่งภายในจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นการคมนาคมขนส่งทางบก โดยมีทางรถยนต์เชื่อมติดต่อกันถึงทุกอำเภอ

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม เป็นเส้นทางสำคัญสำหรับเชื่อมติดต่อกันระหว่างจังหวัด ใกล้เคียง กรุงเทพมหานครกับจังหวัดในภาคใต้

ส่วนการคมนาคมในท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง เชื่อมติดต่อกันทุกตำบลและหมู่บ้าน

การปกครอง

จังหวัดเพชรบุรี แบ่งการปกครองออกเป็น 6 อำเภอ กับอีก 1 กิ่งอำเภอ ดังนี้

1. อำเภอเมืองเพชรบุรี มี 24 ตำบล
2. อำเภอท่ายาง มี 12 ตำบล
3. อำเภอบ้านแหลม มี 10 ตำบล
4. อำเภอบ้านลาด มี 17 ตำบล
5. อำเภอชะอำ มี 6 ตำบล
6. อำเภอเขาย้อย มี 10 ตำบล
7. กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง มี 3 ตำบล

นอกจากนี้ยังมีเทศบาลเมืองเพชรบุรี และเทศบาลตำบลชะอำ

สภาพการศึกษา

จังหวัดเพชรบุรีมีสถานศึกษาทั้งสิ้น 289 แห่ง แยกเป็นระดับประถมศึกษา 265 แห่ง ระดับมัธยมศึกษา 20 แห่ง ระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา 4 แห่ง

แผนพัฒนาจังหวัดที่มีผลต่อการศึกษา

1. โครงการจัดตั้งคลินิครุ
  2. โครงการพระราชประสงค์ห้วยแม่เพรียง
  3. โครงการพระราชประสงค์ห้วยสัตว์ใหญ่
  4. โครงการพัฒนาผู้นำแม่กลองค่านขวา
  5. โครงการอบรมบุคลากรการศึกษาประจำการของวิทยาลัยครูเพชรบุรี
  6. โครงการเปิดสอนวิชาเอกเกี่ยวกับการสอนกลุ่มวิชาการทำงานและพื้นฐานอาชีพ (เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมศิลป์)
  7. โครงการต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเพชรบุรี
- ฯลฯ

(คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526 : 12-16)

จากสภาพโดยทั่วไปของจังหวัดเพชรบุรี ตามที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งสังกัดอยู่ในเขตการศึกษา 5 ประกอบด้วยจังหวัดต่าง ๆ จำนวน 6 จังหวัด คือ กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม และสุพรรณบุรี เมื่อพิจารณาในรายละเอียด มีความแตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ในเขตเดียวกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ เป็นจังหวัดที่มีลักษณะพื้นที่หลากหลาย ได้แก่ เขตภูเขาและที่สูงทางตะวันตก เขตที่ราบลุ่มฝั่งแม่น้ำ และเขตที่ราบชายฝั่งทะเล จากความต่างต่างนี้ ทำให้ประชากรมีการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะพื้นที่ของแต่ละแห่ง จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เป็นจังหวัดที่มีอาชีพค่อนข้างหลากหลายกว่าจังหวัดอื่น ๆ ภายในเขต ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาว่าจากการที่ประชากรมีอาชีพที่หลากหลายนั้น ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาภายในจังหวัดอย่างไร และมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง ควรมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขอย่างไร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จำเนียร น้อยท่าซ่าง (2523 : 8-10) หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ได้วิจัยเรื่อง "ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องการเรียนวิชาอาชีพของเด็กตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521" กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้บุตรหลานของตนเรียนวิชาอาชีพเหมือนอาชีพตน แต่ต้องการให้ทางโรงเรียนเปิดสอนวิชาอาชีพที่มีอยู่ในท้องถิ่นถึงร้อยละ 93.17 ในการเลือกแผนการเรียน ผู้ปกครองให้เด็กเลือกแผนการเรียนเองและผู้ปกครองและเด็กร่วมกันพิจารณาเลือกแผนการเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความพอใจในวิชาเลือกที่โรงเรียนเปิดสอนอยู่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยในการที่จะให้เด็กกระโดดข้ามกันเรียนวิชาเลือกเหมือนกัน การเรียนวิชาอาชีพ ผู้ปกครองต่างมีความเห็นว่า ควรให้บุตรหลานของตนเรียนวิชาอาชีพอยู่ในโรงเรียนและทางโรงเรียนจะให้เด็กไปเรียนวิชาอาชีพที่ไหน

สงขม ลักษณะ (2523 : 22-26) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาสถานภาพการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพและการใช้แหล่งวิทยากรและสถานประกอบการ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521" กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาการงานและอาชีพ และเจ้าของสถานฝึกงานอาชีพที่ได้ให้ความร่วมมือในการรับนักเรียนเข้าฝึกงานอาชีพและแม่ตามเขตการศึกษา เขตละ 2 จังหวัด รวม 25 จังหวัด เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า การจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่จัดแผนการเรียนวิชาอาชีพให้เน้นวิชาเลือก คิดเป็นร้อยละ 79.95 โดยจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนเองร้อยละ 76.92 ที่จัดให้นักเรียนไปฝึกงานอาชีพในสถานฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียนมีร้อยละ 23.08 สำหรับโรงเรียนที่จัดให้นักเรียนไปฝึกงานอาชีพกับสถานฝึกอาชีพนอกโรงเรียนนั้นนักเรียนส่วนมากร้อยละ 54.52 ใช้แบบฝึกอาชีพกับผู้ปกครองของนักเรียนเอง ส่วนปัญหาการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพและการจัดให้นักเรียนไปฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียนได้แก่ โรงเรียนยังขาดเอกสารหลักสูตร

และคู่มือต่าง ๆ ของบุคลากรที่มีความรู้ด้านวิชาชีพโดยตรง ชาคสถานที่ เครื่องมือ และวัสดุที่ใช้ในการสอนวิชาชีพ ผู้ปกครองและนักเรียนไม่สนใจที่จะเลือกเรียน วิชาอาชีพ ต้องการเรียนแต่วิชาการเท่านั้นเพราะมุ่งจะเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปอีก คำนการใช้สถานฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียน ส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการ ฝึกงานของนักเรียนคือพอ จึงทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร และสถานฝึกยังรับ นักเรียนได้จำกัดเพราะเป็นสถานประกอบอาชีพขนาดเล็ก อุปกรณ์มีจำกัด เจ้าของ สถานฝึกงานไม่มีเวลาที่จะสอนหรือดูแลนักเรียนได้ทั่วถึง นักเรียนและครูนิเทศชาค ความสะดวกในการไปใช้สถานฝึกอาชีพนอกโรงเรียน เนื่องจากไม่มีพาหนะรับ-ส่ง ไม่มีค่าใช้จ่ายในการฝึกและการนิเทศ มีปัญหาในการจัดการการสอน ต้องจัดเวลา พิเศษให้ นักเรียนและครูนิเทศ และระยะเวลาที่ฝึกสั้นหรือสั้นเกินไป การฝึกไม่ ต่อเนื่องทำให้ได้ผลไม่สมบูรณ์ นักเรียนไม่เกิดทักษะเพียงพอในอาชีพนั้น

อุษา เหมตะศิลป์ และคณะ (2524 : 15-21) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็น ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในการส่งนักเรียนออกไปฝึกงานอาชีพนอก สถานศึกษาที่ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521" กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาการงานและอาชีพ และ หัวหน้าฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 3 จำนวน 116 คน จากโรงเรียน 29 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า หมวดวิชา- อาชีพที่โรงเรียนส่วนใหญ่ เปิดสอนคือวิชาอาชีพในหมวดเกษตรกรรม หมวดคหกรรม และช่างอุตสาหกรรมตามลำดับ ไม่มีโรงเรียนใดที่ส่งนักเรียนไปศึกษาหาความรู้ใน แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระเลย มีปัญหาใน การสอนวิชาอาชีพเรียงตามลำดับคือ ชาคสถานที่ฝึกงาน ชาควัสดุอุปกรณ์ และชาค ครูผู้สอนวิชาอาชีพ สำหรับสาเหตุของการไม่ส่งนักเรียนออกฝึกงานอาชีพนอกสถานที่ คือ เห็นว่าสถานประกอบอาชีพอิสระไม่มีปริมาณงานมากพอที่จะส่งนักเรียนไปฝึกงาน จังหวัดไม่ประกาศรายชื่อ แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานฝึกงานอาชีพ อยู่ห่างไกลโรงเรียนมาก มีปัญหาเรื่องเงินค่าใช้จ่ายของผู้นิเทศและชาคค่าส่งครูที่จะ ออกไปนิเทศ

โสภณ โสมที (2526 : บทคัดย่อ) ใ้วิจัยเรื่อง "ความคึกเห็นของ
ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มการทำงานและอาชีพใน
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 6" กลุ่มตัวอย่าง
ประกอบด้วยหัวหน้าสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนการทำงานและอาชีพ
ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการ
ในกิจกรรมการใช้หลักสูตรกลุ่มการทำงานและอาชีพ ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนและ
ครูผู้สอนใ้ดำเนินการอยู่ในระดับมากในเรื่อง การจัดแผนการเรียน การวางแผน
การสอน เทคนิคและวิธีสอน และการวัดและประเมินผลการเรียน และดำเนินการ
อยู่ในระดับน้อยเกี่ยวกับเรื่องสื่อการเรียนและสถานที่ที่ใ้สอนและฝึกงานเกี่ยวกับปัญหา
และอุปสรรค ปรากฏว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนประสบปัญหาอยู่ในระดับ
มากในเรื่องสื่อการเรียนและเรื่องการจัดแผนการเรียนและประสบปัญหาอยู่ในระดับน้อย
ในเรื่องการวางแผนการสอน สถานที่ที่ใ้สอน และฝึกงาน การวัดผลและประเมิน
ผลการเรียน และเรื่องเทคนิคและวิธีสอน

พริ้มเพรา คงชนะ (2526 : บทคัดย่อ) ใ้วิจัยเรื่อง "ความคึกเห็นของ
ผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน วิชาอาชีพท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตการศึกษา 10" ประชากรประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 159 คน
และครูผู้สอนวิชาอาชีพ 167 คน เครื่องมือที่ใ้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า
สื่อการสอนที่ครูผู้สอนใ้ในการเรียนการสอน ครูมีใ้แต่ไม่เพียงพอ ครูผู้สอนศึกษา
สื่อการสอนวิชาอาชีพของท้องถิ่นเป็นบางครั้ง และใ้เฉพาะบางบทบางหัวข้อและค้นคว้า
จากหนังสืออื่นประกอบ หลักสูตรเป็นสื่อการสอนที่ครูผู้สอนใ้มากที่สุด จุดสสารประกอบ
การเรียนเป็นสื่อการสอนที่ครูผู้สอนใ้ใช้น้อยที่สุดเกี่ยวกับปัญหาพบว่า มีปัญหามากเมื่อไม่ใ้
รับสื่อการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นหรือใ้รับล่าช้าหรือไม่ครบถ้วนหรือไม่เพียงพอกับความ
ต้องการไม่สามารถปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่สามารถจัดหาและนำสื่อ
การเรียน และไม่สามารถประเมินผลใ้ตามที่เสนอแนะไว้ในคู่มือการสอนวิชาอาชีพ
ของท้องถิ่นและขาดแคลนอุปกรณ์เกี่ยวกับการทดสอบนอกเหนือจากการใ้การสังเกตและ
การตรวจงาน

สุวิทย์ ชื่อตรง (2527 : 112-114) ใ้วิจัยเรื่อง "สภาพและปัญหา การเรียนการสอนวิชาอาชีพ ความหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง" กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ครูผู้สอน วิชาอาชีพ 171 คน นักเรียนที่เรียนวิชาอาชีพ 399 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบ- สอดถามและแบบสังเกต ผลการวิจัยพบว่า สภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพ การสอนที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ นักเรียนใช้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ อย่าง ระมัดระวัง นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อตกลงในการใช้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ อย่างเคร่งครัด ใช้วิธีการสอนโดยการบรรยาย การพานักเรียนออกไปทัศนศึกษา หรืองานด้านวิชาชีพในท้องถิ่น การเชิญวิทยากรหรือบุคลากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้ แก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ การมอบหมายงานให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้า การทำ รายงานส่งเป็นรายบุคคล การมอบหมายงานให้นักเรียนร่วมศึกษาค้นคว้าและทำ รายงานส่งเป็นกลุ่ม การให้นักเรียนจัดทำบอรัลหรือป้ายนิเทศเกี่ยวกับงานอาชีพอย่าง สม่ำเสมอ ในด้านสื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีความเห็นว่า สื่อการเรียนการสอน วิชาอาชีพ ส่วนใหญ่มีความเพียงพอในระดับน้อย

ในด้านการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนมีความเห็นว่า การวัดผลและ ประเมินผลส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยคือ การที่ครูผู้สอนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตั้งเกณฑ์ การวัดและประเมินผลการเรียน การสอน การให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดในสมุด การมอบหมายให้นักเรียนค้นคว้าแล้วเขียน รายงานส่ง การให้นักเรียนอภิปรายหรือรายงานหน้าชั้นเรียน และการจัดสอน ซ้อมเสริมให้นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์หลังการประเมินผลระหว่างเรียน ในด้านการ- แนะแนว ครูผู้สอนมีความเห็นว่า บริการด้านแนะแนวอาชีพที่โรงเรียนจัดขึ้น และ การให้บริการส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย สถานที่ที่มีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมาก คือ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพในแต่ละ สาขาวิชา ในด้านสถานที่ใช้สอนและฝึกงาน ครูผู้สอนมีความเห็นว่า ที่นสถานที่ใช้สอนและฝึกงาน และการให้นักเรียนไปฝึกปฏิบัติงานในสถานที่ต่าง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ใน ระดับไม่มีเลย

กิตติยา ทาระสวัสดิ์ (2528 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้หลักสูตร วิชาอาชีพเพิ่มเติมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบท" กลุ่มประชากรประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชาการงานและอาชีพ ครูผู้สอนวิชาอาชีพเพิ่มเติม ครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบทภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการปฏิบัติในการใช้หลักสูตรวิชา อาชีพเพิ่มเติมในค้ำต่าง ๆ นั้นสรุปได้ว่า

โรงเรียนส่วนใหญ่ได้มีการปฏิบัติในค้ำต่าง ๆ 6 ค้ำ คือ

1. การจัดแผนการเรียน โรงเรียนจัดแผนการเรียนโดยพิจารณาตาม ทรัพยากรที่โรงเรียนมีอยู่ วิชาอาชีพเพิ่มเติมที่เปิดสอนสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ และเศรษฐกิจของท้องถิ่น
2. เอกสารประกอบหลักสูตร แผนการสอนเป็นเอกสารที่ครูใช้ประกอบการ สอนมากที่สุด มีการจัดทำแผนการสอนโดยอาจารย์แต่ละคนจัดทำของตัวเอง และ กลุ่มโรงเรียนเป็นผู้จัดทำ
3. สื่อการเรียนการสอน ครูใช้ของจริงเป็นวัสดุอุปกรณ์การสอนมากที่สุด
4. กิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ใช้สถานฝึกงานอาชีพ ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันของนักเรียน โดยใช้วิธีการสอนแบบสาธิต และส่วนใหญ่ไม่ได้นำนักเรียนไปปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิชาอาชีพ ท้องถิ่น
5. การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน มีการประเมินผลงานเมื่อนักเรียนฝึกปฏิบัติในแต่ละครั้ง และครูให้ความสำคัญในค้ำเจตคติและนิสัยในการทำงาน มากที่สุด
6. การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร มีโรงเรียนผู้นำหลักสูตร จำนวนน้อยที่ช่วยเหลือโรงเรียนใกล้เคียง โรงเรียนมีการวางแผนการสอนให้เหมาะสม กับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นภายในหมวดวิชา ที่มีการปฏิบัติน้อยคือ กลุ่ม โรงเรียนออกนิตเทศติดตามผลงานภายในกลุ่ม และภายในหมวดวิชาการงานและอาชีพใน โรงเรียน

ปัญหาที่พบ

ครูผู้สอนวิชาอาชีพท้องถิ่นมีไม่เพียงพอ คือรับผิดชอบงานอื่น ครูสอนหลายวิชา ครูแนะแนวมีไม่เพียงพอ ชาวบ้านยังต้องการให้นักเรียนเรียนเพื่อเข้ารับราชการและเป็นลูกจ้างมากกว่าเป็นเกษตรกรหรือประกอบอาชีพอิสระ ขาดข้อทดสอบมาตรฐานที่จะนำมาใช้บริการทดสอบมาตรฐานเพื่อวัดความถนัดและความสนใจของนักเรียน

เอกสารประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ ขาดบุคลากรที่มีความเข้าใจในการผลิตเอกสาร เกี่ยวกับวิชาอาชีพท้องถิ่น

โรงเรียนไม่มีงบประมาณในการเดินทางไปนิเทศนักเรียนเพื่อฝึกงานอาชีพเพิ่มเติมนอกสถานที่ สถานฝึกงานอาชีพที่มีอยู่นั้นยังไม่เหมาะสมที่จะใช้ฝึกงานอาชีพ เจ้าของสถานประกอบอาชีพอิสระไม่เต็มใจที่จะให้นักเรียนมาฝึกงานอาชีพ

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นควรมุ่งศึกษาไปถึงผู้บริหาร ครูแนะแนว และครูสอนวิชาอาชีพ ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการที่จะทำให้หลักการและจุดหมายของหลักสูตรประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการ เปิดสอนวิชาอาชีพในส่วนของนโยบาย การวางแผน และเกณฑ์ ครูแนะแนวจะต้องมีความรู้ที่จะจัดการแนะแนวอาชีพอย่างถูกต้องให้กับผู้เรียน และครูผู้สอนวิชาอาชีพจะต้องสามารถจัดการเรียนการสอนได้ถูกต้องตามลักษณะวิชา ทั้งแต่การเตรียมการสอน การใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบ การสอน การวัดผลและการประเมินผล ตลอดจนสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพบรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตรต่อไป